

T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kürt Dili ve Kültürü Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**İNGİLİZCE, KÜRTÇE VE TÜRKÇEDE ZAMANLARIN SENTAKS
(SÖZDİZİMSEL) KARŞILAŞTIRMASI**

Mehmet Veysi BABAYİĞİT

Diyarbakır 2016

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kürt Dili ve Kültürü Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Bitirme Tezi

**İNGİLİZCE, KÜRTÇE VE TÜRKÇEDE ZAMANLARIN SENTAKS
(SÖZDİZİMSEL) KARŞILAŞTIRMASI**

Mehmet Veysi BABAYİĞİT

Danışman
Yrd.Doç.Dr.Hasan KARACAN

Diyarbakır 2016

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “**İNGİLİZCE, KÜRTÇE VE TÜRKÇEDE ZAMANLARIN SENTAKS (SÖZDİZİMSEL) KARŞILAŞTIRMASI** ” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim sadece Dicle Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☐ Tezimin ... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

02.06.2016

Mehmet Veysi BABAYİĞİT

KABUL VE ONAY

Mehmet Veysi BABAYİĞİT tarafından hazırlanan “**İNGİLİZCE, KÜRTÇE VE TÜRKÇEDE ZAMANLARIN SENTAKS (SÖZDİZİMSEL) KARŞILAŞTIRMASI** ” adındaki çalışma, 02.06.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından Kürt Dili ve Kültürü Ana Bilim Dalı **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

[İ m z a]

Prof.Dr. Mesut ERGİN (Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Meryem MİRİOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Hasan KARACAN (Danışman)

ÖNSÖZ

Birleşmiş Milletlerin yeryüzünde konuşulan dil sayısı için verdiği rakam 7000 ile 8000 arasında değişmektedir. Yeryüzünde bu kadar çok dilin bulunması insanoğlu için birçok lisansı öğrenme, araştırma ve kullanma fırsatı vermektedir. Dillerin karşılaştırılması daha çok o dillerdeki yapıların bilinmesiyle mümkündür. Dillerin birbirleriyle benzer ve farklılıkların araştırılması karşılaştırılmalı dilbilim açısından önem arz eder. Kürt, Türk ve İngiliz dillerinin sentaks durumlarının zamanlara göre incelenmesi hem dilbilim hem de evrensel dil teorilerinin gelişmesi açısından önem teşkil ettiğini ve yaşadığımız yüzyılda gittikçe popülerleşen karşılaştırmalı çalışmalara katkıda bulunacağına inanmaktayım.

Araştırma süresi boyunca her daim yanımda olan ve desteklerini asla esirgemeyen ve beni asla yalnız bırakmayan ve özellikle de her aşamada desteklerini gördüğüm annem Fatma BABAYİĞİT'e, babam Zeki BABAYİĞİT'e, ablalarıma ve kardeşlerime; her daim yanımda olan Murat TAŞ'a; Mehmet Fahri BABAYİĞİT ve çocuklarına en samimi ve içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca özverili meslektaşlarım ve değerli arkadaşlarım Bilal DİNÇER, Misbah ASLAN, Muhammed Reşit DEMİR, İsmail DİLBAZ, Hüseyin GÜNEY, Muhammed Ömer TOĞA ve Emrah GÜLER'e; yanımda olup yardımlarını sunan tüm dostlarıma ve akrabalarıma, çalışmalarımda desteklerini esirgemeyen Yard.Doç.Dr. Meryem AKÇAYOĞLU MİRİOĞLU'na, tez izleme ve değerlendirme komitesi üyesi Prof. Dr. M. Mesut ERGİN, bölümdeki tüm hocalarıma ve özellikle de

her daim asla yardımlarından mahrum etmeyen çok kıymetli hocam ve danışmanın
Yard. Doç.Dr. Hasan KARACAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet Veysi BABAYİĞİT

Diyarbakır, 2016

ÖZET

İnsanların, varoluşundan beri iletişim için kullandıkları temel araç dildir. İletişim için kullandığımız bu dil; sözlü, yazılı veya beden hareketleriyle olabilir. Dilin nasıl doğup geliştiği ile ilgili birçok teori mevcuttur. Dil, doğduğumuz aile veya toplumda başlar, yaşantımızla beraber farklılıklarla veya çeşitliliklerle şekillenir çünkü dil birey ve toplum gelişiminde var olan bir kavramdır. Bu çalışmada; öncelikli olarak dil kavramı, dilin doğuşu, anadil kavramı ve dilin kültür ile olan ilişkisi tanımlanmaya çalışıldıktan sonra, dillerin köken ve yapı durumları araştırılmıştır. Bu çalışma; Ermenistan, Azerbaycan, İran, Irak, Suriye ve Türkiye’de konuşulan Hint-İran dilleri grubunda yer alan Kürt dili, Asya dil grubunda Ural-Altay kolunun Altay kolunda yer alan Türk dili ve Avrupa grubunun Cermen dilleri arasında yer alan İngiliz dili ile ilgili yapılmıştır. Bu dillerin her birinin farklı lehçe ve şiveleri olmasına rağmen, diller genel olarak incelenmiştir. Çalışmadaki Kürt, Türk ve İngiliz dilleri temel alındığından; bu dillerin doğuşu, kısa bir tarihi ve yeryüzünde gelişimi incelenmiştir. Ayrıca bu dillerin yeryüzünde konuşulduğu bölgeler, dillerin başlıca önemli unsurları ve eserleri kısaca araştırılmıştır. Öncelikli olarak çalışmada; Kürt, Türk ve İngiliz dillerinin kısa tarihi geçmişleri incelenmiş ve daha sonra, bu dillerdeki zamanların sentaks durumları araştırılmıştır. Çalışmada her bir dil için dört basit zaman olan Geniş Zaman, Şimdiki Zaman, Geçmiş Zaman ve Gelecek zaman bağımsız olarak incelenmiştir. Daha sonra tüm bu zamanlar birbirleriyle

karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda Kürt, Türk ve İngiliz dillerin sentaks durumu saptanmıştır. Bu dillerin sentaks bakımından, hem benzer hem de farklı özellikler barındırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Kürtçe, İngilizce, Türkçe, Sentaks, Benzerlikler, Farklılıklar, dil Karşılaştırması.

ABSTRACT

The main tool that people have been using since their existence is language. The language used for communication can be verbal, written or body language. There are many theories on how languages evolved. Language starts in the family and society we were born, is shaped by differences or diversities within our live because it is a concept that exists in individual and community development. In this study, after the concept of language, the birth of language, the concept of mother tongue and the relationship between language and culture had been explored primarily; the origins and the structures of languages were investigated. This study was conducted by Turkish language in the Altai branch of the Ural-Altaic language group in the Asian languages, Kurdish language being in the group of Indo-Iranian languages and spoken in Armenia, Azerbaijan, Iran, Iraq, Syria, and Turkey, and English language being in the Germanic languages of the European group. Although each of these languages has different dialects and accents, the languages have been studied in general. As the study is based on Kurdish, Turkish and English languages; the birth, a brief history and development of these languages on the earth have been examined. Also the areas where these languages are spoken, the main significant elements and artifacts of the languages have been investigated briefly. In the study, firstly a short history of Kurdish, Turkish and English languages had been examined, and then the syntax cases of these languages' tenses were investigated. Four simple tenses which are simple present, simple present continuous, simple past and future tense were firstly investigated individually. Then, these all tenses were compared with each other in the study. As a result of the comparison, the syntax cases of

languages were found. It was founded that these languages showed both similarities and differences in terms of syntax cases.

Keywords

Kurdish, English, Turkish, Syntax, Similarities, Differences

KURTE

Di hebûna mirov de ji bo ragihandinê amûrên sereke ziman e. Ev zimanê ji bo ragihandinê tê bikaranîn, dibe ku devkî, nivîski an tevgera fizikî be. Li ser jêderka û guhêrka zimên gelek teoriyên hene. Zimên di malbat û civakê de dest pe dike, bi cûdahî an cûrbicûbîyên jiyanê re tê şêvandîn, lewra zimên têgin e ku di pêşketina şexsî û civakî de heye. Di vê xebatê de pêşdatir; ziman, jêderka zimên, zimanê zikmakî, pêvendiya zimên û çand hatiye venasîn, pişt re rewşa jêderk û avaniya zimên hatiye vekolandin. Vê xebatê li ser zimanê Kurdî ê ku di koma Îndo-Îranî de ye û li Ermenistan, Azerbeycan, Îran, Irak, Sûri û Tirkîye tê axaftin, û li ser zimanê Tirkî ê ku di koma Ural-Altayî û şaxa Altayî de ye, û li ser zimanê Îngilîzî ê ku di koma Avropaî û şaxa Germanî de ye. Tevî ku zarava û devokên cuda yên wan hene ji, lê li ser wan bi gelemperî xebat hatiye çêkirin. Ji ber ku bingeha vê xebatê zimanê Kurdi, Tirkî, Îngilîzî ye, jêderka van, dîroka wan a bi kurtasî û gihaştina wan a li ser dinê hatiye vekolandin. Her wiha, herêmên ku van zimanan li ser rûyê erdê tê axaftin, hêmanên zimên ê sereke û berhemên wan hatiye lêgerîn. Di serî de, di vê xebatê de dîroka kurt a zimanên Kurd, Tirk û Îngilîz û pişt re, rewşa sentaksa(hevoksazî) dema van zimanan hatiye vekolandin. Di xebatê de ji bo her sê zimên, çar demê xwerû; dema fireh, dema niha, dema borî û dema bê bi serbixwe hatiye vekolandin. Di pey de, wan deman hatiye danberhevkirin. Di encama danberhevkerinê de zimanê Kurdî, Tirkî û Îngilîzî di aliye sentaksê de hatiye peyîtdandin. Hatiye dîtin ku ji aliye sentaksê de van zimanan di nav taybetmendiyek manendî û cudahiyek de ne.

Peyvên Diyarker

Kurd, Tirk , İngilîz Hevoksaziyê, wekhevî, Cudahiyên, Compare zimanan

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	V
KURTE	VII
İÇİNDEKİLER	IX
TABLO LİSTESİ.....	XIII
GİRİŞ	1
1. AMAÇ	2
2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	2
3. VARSAYIMLAR.....	2
4. PROBLEM CÜMLESİ.....	2
5. SINIRLILIKLAR	2
6. TANIMLAR	3
6.1. Dil.....	3
6.2. Ana Dil	3

6.3. Kùltür	3
6.4. Dil bilgisi.....	3
6.5. Dilbilim	3
6.6. Sentaks (Sözdizim).....	4
7. YÖNTEM	4
7.1. Araştırma Modeli	4
7.2. Evren ve Örneklem	4
7.3. Veri Toplama	5
7.4. Verilerin Çözömlenmesi ve Yorumlanması	5

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK DİL

1.1. DİL NEDİR?	6
1.2. DİLLERİN DOĞUŞU	8
1.3. ANA DİL NEDİR?.....	12
1.4. DİL-KÜLTÜR İLİŞKİSİ.....	13
1.5. KÖKEN VE YAPI BAKIMINDAN DİLLER.....	14
1.5.1. KÖKENLERİNE GÖRE DİLLER.....	14
1.5.2. YAPILARINA GÖRE DİLLER	15

İKİNCİ BÖLÜM

KÜRT, TÜRK VE İNGİLİZ DİLLERİNE TARİHSEL BAKIŞ

2.1. KÜRT DİLİ (KÜRTÇE)	17
KÜRT ALFABESİ	24
2.2. TÜRK DİLİ (TÜRKÇE)	25
2.2.1.Eski Anadolu Türkçesi	25

2.2.2. Batı Türkçesi	26
2.2.3. Kuzey-Doğu Türkçesi	27
2.2.4. Çağdaş Dönem(Modern) Türkçesi	28
TÜRK ALFABESİ	28
2.3. İNGİLİZ DİLİ (İNGİLİZCE)	29
2.3.1. Eski İngilizce (700-1100).....	31
2.3.2. Orta İngilizce (1100-1500).....	32
2.3.3. Modern İngilizce: 1500'den Bugüne Kadar	33
İNGİLİZ ALFABESİ	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜRT, TÜRK VE İNGİLİZ DİLLERİNİN SENTAKS DURUMLARI

3.1. KÜRT DİLİNİN (KÜRTÇE'NİN) SENTAKS DURUMU	36
3.1.1. Geniş Zaman (Dema Fireh).....	36
3.1.2. Şimdiki Zaman (Dema Niha)	38
3.1.3. Geçmiş Zaman (Dema Bori)	40
3.1.4. Gelecek Zaman (Dema Dêbê)	43
3.2. TÜRK DİLİNİN (TÜRKÇE'NİN) SENTAKS DURUMU	46
3.2.1. Bilinen (-di'li) Geçmiş Zaman:	46
3.2.2. Şimdiki Zaman	49
3.2.3. Gelecek Zaman:	52
3.2.4. Geniş Zaman:	54
3.3. İNGİLİZ DİLİNİN (İNGİLİZCE'NİN) SENTAKS DURUMU.....	58
3.3.1. Simple Present Tense (Geniş Zaman):	58
3.3.2. Simple Present Continuous Tense (Şimdiki Zaman)	62
3.3.3. Simple Past Tense (Geçmiş Zaman)	65

3.3.4. FutureTense (Gelecek Zaman)	68
3.4.BULGULAR	71
3.4.1. BENZERLİKLER	71
3.4.2. FARKLILIKLAR.....	75
SONUÇ.....	77
KAYNAKÇA	79

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: 1965 Genel Nüfus Sayımına Göre Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde Konuşulan Ana Dil Oranları.....	20
Tablo 2: Türkiye’de Yapılan 1965 Yılı Genel Nüfus Sayımına Göre Ana Dilin Kürtçe Olarak Konuşulan İllerin Toplam Nüfusu, Kürtçe Nüfusu ve Oranları 21	
Tablo 3: Kürt Alfabesi (Kurdo,1957).....	24
Tablo 4 : İngiliz Alfabesi.....	35

GİRİŞ

İnsanların ruhunu ve düşüncelerini şekillendiren, toplumda bir boyut kazandıran en önemli öge dildir. İnsanoğlunun varoluş ve bilinç evrelerinin temel yapılarını oluşturur. Akgündüz (2006) dili insanoğlunun varoluş mutfağı olarak inceler ve bu mutfakta pişen enerjitik terkipleri nesnel ve maddesel boyuta servis yapan kültürel bir araç olduğunu savunur (Karacan, 2007:8). Dil, düşüncelerimizin oluşumunda önemli bir etken olarak rol almaktadır. Çünkü dil düşünceniz vazgeçilmez ortağıdır (Vendryes, 2001:21). Dil, düşünce ve iletişimi büyük ölçüde sağladığından düşünce ile iletişim arasında önemli bir köprü rolünü üstlenir; düşüncelerin zenginleşip gelişmesi bir bakımdan dilin gelişmesi ile yakından ilişkilidir (Sever,1997:13).

Dil, iletişimin temel taşıdır. Etkili iletişimin kurulması için temelde konuşma, öğrenme ve haberleşme öğeleri gerçekleştirilmelidir. Bu etkili iletişim sayesinde dil, insanları birbirine yaklaştırır ve insanları sadece kendi aralarında değil, aynı zamanda tüm evrenle etkili bir iletişim içinde olmasını etkin kılar çünkü gerçekler, doğrular, nesnel durumlar ve tüm etkileşimler dil evreni çatısı altında gerçekleşir. Bu bakımdan insanlar kendilerine sunulan bu dil evreni içine girer ve ortak yaşamayı başarırlar (Uygur,1997:68).

Yeryüzünde yer alan dillerin birçoğu günümüzde aktif olarak kullanılmamaktadır. Bu dillerden aktif olarak kullanılanlar bazı özellik ve yapıları bakımından benzerlikler ve farklılıklar göstermektedir. Bu benzerliklerin ve

farklılıkların saptanması için gerekli çalışmalar bu tez boyunca detaylı olarak ele alınmıştır.

1. AMAÇ

Bu çalışmanın temel amacı Türkçe, İngilizce ve Kürtçede sentaks durumlarını inceleyip, analizlerini etkili bir şekilde yapmak ve diller arasındaki sözdizimsel (sentaks) benzerlikleri ile farklılıkları saptamaktır.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırmayı önemli kılan etmen; Kürt, Türk ve İngiliz dillerinin objektif bir biçimde incelenmesi ve bu dillerdeki basit zamanlara göre dillerin sözdizimsel(sentaks) durumlarının saptanıp doğru kullanımı ile ilgili nesnel veriler bulmaktır.

3. VARSAYIMLAR

Bu çalışmada;

- Yapılan literatür taraması, konuyla ilgili yeterli miktarda veriye ulaşılmasına olanak sağladığı,
- Araştırma sonucu belirlenen fark ve benzerliklerin nitel olarak objektif sonuçlar yansıttıkları varsayılmıştır.

4. PROBLEM CÜMLESİ

Hint-Avrupa dil ailesinde yer alan İngilizce-Kürtçe ile Ural-Altay dil ailesinde yer alan Türkçe örneğinin sözdizimsel yapılarının basit zamanlar açısından benzerlikleri ve farklılıkları nelerdir?

5. SINIRLILIKLAR

Bu çalışma; Kürt, Türk ve İngiliz dillerinde yazılan kitaplardaki basit zamanların karşılaştırılması ve bu diller ile ilgili yapılan genel literatür sonucu oluşturulan örnekler ve ifadelerle sınırlıdır.

6. TANIMLAR

6.1. Dil

İnsanlar arasında iletişimi sağlayan, her türlü alanda çeşitli tutum, davranış, duygu ve düşüncelerin etkili bir şekilde aktarılmasını sağlayan araçtır (Özbay, 2008: 1).

6.2. Ana Dil

Herhangi bir eğitim program ve sürecine ihtiyaç duyulmadan veya katılmadan günlük ihtiyaç ve iletişimimizi sağladığımız kendiliğinden, aile fertleri arasında öğrendiğimiz ilk ve tek dildir(Küzeci, 2015).

6.3. Kültür

Bir topluluğu millet yapan ve insanları bir toplum içerisinde tutan maddi ve manevi unsurlar topluluğudur. Turhan (2002), kültürü şöyle tanımlar; kültür, bir cemiyetin sahip olduğu maddî ve manevî kıymetlerden teşekkül eden öyle bir bütündür ki, cemiyet içinde mevcut her nevi bilgiyi, alâkaları, itiyatları, kıymet ölçülerini, umumî görüş ve zihniyet ile her nevi davranış şekillerini içine alır. Bütün bunlar, birlikte, o cemiyet mensuplarının ekserinde müşterek olan ve onu diğer cemiyetlerden ayırt eden hususî bir hayat tarzı temin eder (Turhan, 2002: 48).

6.4. Dil bilgisi

Bir dilin ses, biçim ve cümle yapısı ile anlam özelliklerini inceleyip kurallarını tespit eden bilim, gramer (TDK Sözlüğü, 2005).

6.5. Dilbilim

Dillerin doğuşunu, gelişimini, yayılışını ve zaman içindeki değişimlerini inceler. İlaveten, bir dilin genel özelliklerini, niteliklerini ve dil olaylarını inceler. Dil bilimin amacı, dildeki doğruluk, kuralcılık ve düzenleme/düzeltilme değil, aksine var olan nesnel gerçeğin geçerlilik çerçevesinde ele alınmasıdır (Eker, 2005: 31).

6.6. Sentaks (Sözdizim)

Sözcüklerin birbirlerine eklenmesiyle cümlelerin nasıl oluştuğunu araştırır (Erkman, 2000: 51). Söz dizimi olarak adlandırılan, dil bilgisinin bu dalı, bir dilde, sözcüklerin, sözcük öbeklerinin tümce ve söz içindeki görevlerini, birbiriyle olan ilişkilerini, sınırlarını ve tümce türlerini inceler (Korkmaz, 1992: 33)

7. YÖNTEM

7.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, Kürt, Türk ve İngiliz dillerinde yer alan sözdizimsel (sentaks) durumlarını inceleyip benzerlik ve farklılıklarını saptamaya çalışan betimleyici bir araştırmadır. Araştırmada evrenin tamamı değerlendirilmiş olup bazı durumlarda farklı kaynaklardan da yararlanılmıştır. Kaynaklardan toplanan verilerin yorumlanma ve karşılaştırma etkinliği nitel olarak yapılmıştır. Araştırma, kaynak taramasıyla elde edilen verilerin nitel değerlendirmesini kapsar. Ayrıca bu tezde tarama modeli de kullanılmıştır. Tarama desenleri, geçmişte görülen ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama deseni ile yapılan bir araştırmanın iki temel sınırlılığı vardır. Bunlar, veri bulma ile kontrol güçlükleridir (McMillan, J. H. and Schumacher, S. , 2006).

7.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini; English grammar in use (Murphy, 2015) İngilizce dilbilgisi, Temel Alıştırma ve Metinlerle Kürtçe Dilbilgisi (Yıldırım, 2012) ve Kavram yayınlarının YGS sınavına hazırlık Dil ve Anlatım kitaplarıdır. Araştırmada bulguların çoğu bu kitaplardan incelenip hedef dillerdeki sözdizimsel(sentaks) durumların benzerlikleri ve farklılıkları bulunmuştur. Bu kitaplar dışında bazı farklı kaynaklardan kısmen örneklemeler yapılmış olup, araştırmanın literatür taraması için birçok kaynakçadan yararlanılmıştır.

7.3. Veri Toplama

Bu araştırmada, literatürden yararlanılarak ve uzman görüşü alınarak birçok veri toplanılmıştır. Veriler çoğunlukla English grammar in use (Murphy,2015) İngilizce dilbilgisi, Temel Alıştırma ve Metinlerle Kürtçe Dilbilgisi (Yıldırım,2012) ve Kavram yayınlarının YGS sınavına hazırlık Dil ve Anlatım kitaplarından toplanmıştır. Bu kitaplardan ve gerektiği durumlarda ek kaynaklardan alınan veriler öncelikle bireysel olarak incelenmiştir. Daha sonra elde edilen veriler kendi aralarında ortak biçimde karşılaştırılmıştır.

7.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Literatürden ve belirlenen kaynaklardan elde edilen tüm veriler nitel olarak analiz edilmiştir. Nitel analiz; araştırmanın doğal olarak verileri anlamlandırması ve detaylı bir şekilde incelemesidir(Denzin and Lincoln, 2005). Veriler yorumlanmadan önce, her bir dilde yer alan sözdizimsel(sentaks) durumları ayrı olarak incelenmiştir. Daha sonra üç dilden elde edilen verilerin benzer ve farklı olan durumları nitel olarak saptanılıp gerekli yorumlamalar yapılmıştır. Benzerlikler ve farklılıkların nitel olarak değerlendirilmesi; özne, nesne ve yüklem her bir dilde bulunduğu konuma ve işleve göre yapılmıştır. Ayrıca her bir dilde öznelerin tekil veya çoğul olması, yüklemelerin zamanlara göre farklılık göstermesi ile kullanıldığı ekler ve dillere göre kullanılan olumsuzluk ekleri nitel olarak değerlendirilmiştir.

Bu araştırmada; Türk, İngiliz ve Kürt dilleri detaylı olarak incelenmiş olup, genel olarak dil kavramı, dilin doğuşu, ana dil, dil-kültür ilişkisi, dil grupları gibi alanlarda dilin gelişiminde önemli olduğu düşünülmektedir. İlaveten çalışmanın amaçları içinde yer alan Türkçe, İngilizce ve Kürtçe ile ilgili detaylı bilgiler ve tarihi gelişimlerinin de gün yüzüne çıkarılması ile ilgili yapılan literatür çalışması, araştırmayı daha da betimleyici kılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK DİL

1.1. DİL NEDİR?

Dilbilimciler tarafından dil kavramına yönelik birçok farklı terim ve kavramlar için tanımlar geliştirilmiştir ancak en yaygın olarak kullanılan tanım; dil, insanların duygu, düşünce ve isteklerini kendi aralarında karşılıklı anlaşmaya dayalı bir biçimde kullanmayı destekleyen sözlü ya da yazılı bir araçtır. Ayrıca “*Dil, düşüncenin ve bir milletin dünya görüşünün dışa vurumudur*” (Ünal, 2005: 8).

Bir diğer tanım ise dilin insanların işaret veya sözcüklerle yaptıkları iletişimidir. Bu iletişim lisan, zeban olarak adlandırılır. Dil toplumda daha çok iletişim aracı olarak ele alınır ancak dilin iletişim aracı olmaktan ziyade kültürü ve düşünceyi taşıma fonksiyonu da mevcuttur (Yücel, 2013). Ayrıca Dil, doğal ve canlıdır bu yüzden insanların hizmeti için mevcuttur ancak insanlar dili istedikleri şekle ve yönlendirmeye bırakamazlar. Toplumdaki her şahıs dilin doğallığını kabul edip ona göre hareket etmelidir. Ergin, dilin tanımını şöyle yapar; “*Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir*” (Ergin, 2007: 3).

Özbay’a göre, dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en yaygın ve en güçlü araçtır. Bu araç, hayatın hemen bütün alanlarında çeşitli düşünceleri, duyguları, tutumları, inançları, değer yargılarını anlama ve anlatmada; yaşanan olaylarla ilgili bilgileri, kültür birikimini aktarmada kullanılmaktadır (Özbay, 2008: 1-2). Aksan’a göre ise, *“Dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü çok gelişmiş bir dizgedir.”* (Aksan, 2007:55). Onan’a göre, *“dil; son derece karmaşık bir sistem olan beyinde oluşup, insan zihnini, zamanın üç boyutunda mevcut olan her şeye doğru, onu kullanan bireylerin uzlaşımlarıyla oluşturulan ses, anlam ve biçimlerden örülmüş yapısal birimler eşliğinde; okuma, yazma, dinleme ve konuşma yoluyla tetikleyebilme gücüne sahip her yönüyle sistematik, insanî bir yetidir.”* (Onan, 2005: 9). Saussure’e göre dil, *“Hem dil yetisinin toplumsal ürünüdür, hem de bu yetinin bireylerce kullanılabilmesi için toplumun benimsediği zorunlu bir uzlaşımlar bütünüdür.”*, *“Dil, konuşan kişinin bir işlevi değildir, bireyin edilgen bir biçimde belleğine aktardığı üründür. Hiç önceden tasarlama gerektirmez.”*, *“Dil, kavramları belirten bir göstergeler dizgesidir.”* (Saussure, 2001: 38-45).

Karacan (2012) dil ile ilgili yaptığı tanımda dili ;“ *Bireylerin herhangi bir konuda başka bir bireye/kitleye gelişigüzel veya eğitim yoluyla elde ettiği kelimeler veya işaretlerle iletmek istediği bilgi, haber, mesaj, his, duygu, düşünce ve sözlerdir.*” olarak ifade eder (Karacan, 2012:15).

Birçok araştırmacı tarafından yapılan bu tanımlar genel olarak dilin bir iletişim aracı olduğunu ve insanların düşüncelerini ifade etmekte, toplumda insanların birbirlerini tamamlamada etkin bir rol üstlendiğini gösterir. Toplumda etkin bir rol almasının esas nedeni ise toplumda tamamlayıcı özelliği yanı sıra bütünleştirici özelliği de üstlenmesidir. Özetle, Aksan’a göre dil; iletişimde sözlü ve yazılı olarak kullandığımız, doğum anından itibaren edinmeye başlanılan, direk insana özgü, muhteşem ve eşsiz bir sistemdir; düşünme ve düşünüleni aktarma dizgesidir (Aksan 1998: 13).

1.2. DİLLERİN DOĞUŞU

Günümüzde her bir toplumun farklı bir dili mevcuttur, hatta bazı toplumlar birden fazla dili kullanmaktadır. Dillerin toplumlara göre farklılaşmasını sağlayan etmenler arasında; her bir toplumun kendi düşünce ve yaşayış tarzlarının olması, farklı eğilimleri ve anlayış tarzları yer alır. Yeryüzünde yaklaşık 7000 dil mevcuttur ve mevcut olan bu dillerin 230'u Avrupa'da ve 2197'si Asya'da konuşulduğu varsayılmaktadır. Dünyada en çok dilin konuşulduğu ülke Papua Yeni Gine'dir çünkü 4 milyon insan yaklaşık 832 dili konuşmaktadır (Yücel,2013). Dilin doğuşu ile ilgili net bir bilgi elde etmek mümkün değildir çünkü tarihteki yazılı metinler M.Ö. 5500 yıla dayanmaktadır ve dolayısıyla dilin doğuşu ile ilgili birçok teori ve bilgi mevcuttur.

Öncelikle dilin doğuşu ile ilgili kutsal kitaplar incelenilebilir. Hz. Adem'in ilk insan olduğu tüm kutsal kitaplar ve Dünya tarihi tarafından net bir şekilde kabul edilmektedir. Bu da Hz. Âdem'in varlığında sadece yeryüzünde bir dil olduğunu gösterir. Havva, Dünya'ya geldiğinde bu dil vardı ancak Havva'dan sonra oluşan insan neslinin çok farklı dilleri kullandığı barizdir.

Dünya'nın yaratılışı ile ilgili İncil' de şöyle anlatılır; Tanrı "*Kendi suretimizde bize benzeyen insanı yapalım*" diyerek, kendi suretinde insanı yaratır. Yaratılan bu insanlar, nesneleri adlandırmak için doğrudan konuşmaya başlamışlardır. İnsanların konuşması ile ilgili bilgiler şu cümlelerden anlaşılmaktadır, "*Tanrı yazı ve yabandaki bütün ayvanları, gökyüzündeki bütün kuşları, onlara nasıl ad vereceğini görmek için, insana (Âdem'e) götürdü. Ve insan onları nasıl adlandırdıysa, o adlarla çağrılacaktı. Böylece insan gökteki bütün kuşlara ve yerdeki bütün canlılara ad verdi*" (Özdemir,1990).

Hız. Âdem'le Havva'dan türeyen insan nesli, ortak bir dil kullanmışlardır. İncil'in "*Babil Kulesinin Yapımı*" bölümünde "*Bütün dünyanın dili bir, sözü birdi*" cümlesi, insanların en başta ortak bir dili kullandığını açık bir şekilde göstermektedir; ancak bu bölümde dillerin farklılaşmasıyla ilgili bilgiler de mevcuttur. Aynı bölümde dillerin farklılaşmasına da bir açıklama getirilmektedir. "*Tanrı ucu göklere ulaşan Babil Kulesi'ni yapan insanların erkleriyle övünmelerine*

ve gururlanmalarına izin vermez. Kimse birbirinin dilini anlamasın diye, onların dilini karıştırıp, bütün dünyaya serpiştirerek cezalandırır. Böylece farklı dilleri konuşan toplumlar oluşur “ (Özdemir,1990).

İncil’deki bilgilerin yanı sıra, dilin doğuşu ortak dil ve dil çeşitliliği ile ilgili Kur’an’da da birçok ayet bulunur. Örneğin İbrahim suresi 4. ayet “*Biz her peygamberi, ancak kendi kavminin diliyle gönderdik ki, onlara (Allah’ın emirlerini) iyice açıklasın*” ve Rum suresi 22. ayet; “*Göklerin ve yerin yaratılması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olması da O’nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir*” bunlardan bazılarıdır.

Karacan (2012)’a göre, dilin doğuşunu araştıran dilbilimciler, dilin doğuşu ile ilgili deneyim, yaşanmışlık, tarih ve değerlendirme süreçlerini ele alarak ortaya teoriler atmışlardır. Dilbilimciler dilin ya da dillerin doğuşunu farklı şekilde değerlendirmişlerdir. Dilbilimciler; felsefi, fizyolojik, natüralist ve sosyalist başlıkları altında farklı olarak değerlendirmişlerdir Hz. Âdem’in çocukları ve torunları bir süre sonra ayrılıp farklı coğrafi bölgelere yayılmışlardır. Yayıldıkları bu coğrafi bölgelerde, dillerde farklılıklar ve gelişmeler oluşmaya başlamıştır. Bu farklılıkları oluşmasında coğrafi etkenler önemli bir rol oynamıştır çünkü ilk insanlar çeşitli sebeplerden dolayı dağların, nehirlerin, vadilerin veya göllerin ötesine yerleşmişlerdir. Bu çeşitli sebepler, uzlaşımı ve karşılıklı iletişimi zorlaştırmış ve ilişkilerin kopmasına neden olmuştur. Bu yüzden nesnelerin adlandırılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu etmenlerin yanı sıra, farklı coğrafyalarda yaşayan insanların birbirleriyle her alandaki ilişkileri (ekonomik, askeri, diplomatik, kültür, eğitim v.b.) de dillerin farklılaşmasına ve doğmasına zemin hazırlamıştır. (Karacan, 2012).

Dilin doğuşu ile ilgili bir diğer teori de Leontev tarafından yapılmıştır. Leontev (1990) dilin doğuşunu daha çok felsefi olarak incelediğinden, iki teori öne sürmüştür. Bu teoriler; Fusey Teorisi” (Doğal Teori) ve “Tesev Teorisi” (Duruma göre, Konuma göre)’dir. Fusey teorisi, “Dil doğal karakteristiklere sahiptir” görüşünü savunur ve bu teori genel olarak kabul görülmemekle beraber, dilin doğal özellikleri reddedilmiş ve daha çok dilin yapay özellikleri kabul görülmüştür.

Bu iki teorinin kendi arasında oluşturduğu çelişkiler, ortaçağdan 19.yy. başına kadar devam etmiştir. Bu süreçte, özellikle 18. yüzyılın başında dilin doğuşu konusu J. J. Russo ve I.G. Herder tarafından felsefi olarak nitelendirilmiştir. V. Von Humboldt'un , “dil'in doğuşu insanlığın içinden gelen bir ihtiyaç olarak meydana gelmiştir” teorisini ne sürerek; dil, hem insanların manevi ve dünya görüşlerini geliştirmeleri hem de iletişim için gerekli olduğunu savunur. Bu da dilin antropolojik olarak değerlendirilmesi gerektiği düşünülmüştür. Hegel de dilin doğuşu felsefesine birçok katkıda bulunmuştur. V.Vundt ise “dil'in içgüdüyle oluştuğu” görüşünü savunmuş olup, dilin toplum içerisinde insanlar aracılığıyla olabileceğini savunmuştur (Leontev, 1990:400-401).

Dilin doğuşu ile ilgili bir diğer teoride L. Nuare'nin iş teorisi (Трудовая теория) ‘dir. Bu teori, dilin doğuşu ile ilgili önemli bir aşama olarak görülmektedir. Bu teoriye göre, insanlar toplum olarak yaşamış ve insanlığın doğası olarak tek başına yaşamaya ya da toplumdan uzak kalma gibi eğilimler mevcut değildi. Bu bakımdan ilk insanlar, işleri birlikte yapmaya başlamışlar, birlikte tempo oluşturmuşlardır. Yaptıkları bu birliktelik de dillerin doğuşuna önemli katkı sağlamıştır. Sonuç olarak ilk kez dillerin zenginleşmesine ve kelimelerin artmasına olanak sağlamıştır (Leontev, 1990).

20.y.y’da ise dilbilimciler tarafından dilin doğuşu ile ilgili farklı iki teori ne sürülmüştür ve dil teorilerine iki gruba ayırmıştır. Bunlar, Kontakt teorisi ve Sosyalleşme teorisidir. Kontakt teorisine göre, hayvanların ve insanların kendi aralarında biyolojik derecede anlaşabilmeleri savunulmuştur. Sosyalleşme teorisinde ise, hayvanların önceden kendi aralarında sosyal yaşamlarının olduğunu ve bu yaşamlarda insanlarla ortak özelliklere sahip olduğu savunulmuştur. Yunus balıkların konuşmalarında insanlara benzer özelliklerin olması örnek olabilir. Dilin doğuşu psikolojik olarak düşünüldüğünde; dil, insanın psikolojik bakımdan birçok açıdan, düşünme, kabullenme, hafıza, odaklanma ve sevinç ile üzüntü gibi durumlardan etkilendiğini ve dil sayesinde insanın bu dünyayı kabullenip gerçekle yüzleştiği savunulmaktadır (Leontev, 1990).

Dilin doğuşu ile ilgili bir diğer kuram Beden Dili kuramıdır. Bu kurama göre, insanların anlaşmak için el-kol hareketlerine bağlı oluşan birtakım sesleri savunur. İnsan, hareket ile ses arasında bağlantıyı kurup anladığı vakit konuşma doğmuştur.

Bu kuramın en önemli temel dayanağı günümüz insanının bile konuşurken el-kol hareketlerinden yararlanmasıdır. Bunları jest veya mimik olarak adlandırırız. İnsanlar gündelik yaşamımızın birçok alanında bu hareketleri oldukça etkili ve yoğun bir şekilde kullanırlar. Kuramın önemli savunucularından biri olan Sir Richard Paget (Taşer, 1987:32) bu kuramla ilgili düşüncelerini şöyle dile getirir: *"İnsanı, konuşmaya iten temel neden, elleriyle yeterince konuşamamak değildi; çünkü bu işi vücut hareketleriyle de rahatça yapabiliyordu. Ellerini sürekli avda ve ekim-dikimde kullanacağı araçları yapmakta kullanırken düşüncelerini anlatacak başka yöntemler bulmak, sözgelimi, dil ve dudaklarından yararlanmak zorunda kalmıştır. Böylece elle yapılan hareketlerin yerini giderek ağızın, dilin, dudakların hareketleri, hareket biçimleri almıştır."*

Bu teoriler dışında bazı yazarlar eski Mısır da, Mısır yöneticilerin yaptığı bir deneyi de dilin doğuşu için önemli bir kaynak olarak gösterirler. İ.Ö. V. yy.da Herodot (1973:103) kitabında dilin doğuşu konusunda Mısır hükümdarının yaptığı bir deneyi anlatır: VII. yy.'da Mısır hükümdarı Psammetikos hiçbir şey duymadan büyüyen bir insanın niçin ve hangi dilde konuştuğunu merak etmiştir. Bunu öğrenmek için de bir çobana, rastgele iki tane yeni doğmuş çocuk verir, bunların ağıla konmasını ve büyütülmesini emreder. Çocukların yanında kimse ağızını açıp tek söz söylemeyecek, çocuklar ayrı bir odada kendi başlarına büyüyeceklerdi; çoban, belli saatte keçileri alıp yanlarına götürecek süt içirip iyice doyuracak, sonra kendi işlerine bakacaktı. Yine bir gün çocukların karınlarını doyurmak için odaya giren çoban önünde diz üstü duran iki çocuğun ellerini uzatarak "Bekos!" diye bağırdıklarını görür. Bu durum birkaç gün daha böyle devam edince çoban çocukları hükümdarın huzuruna çıkartır. Psammetikos da çocukların "Bekos" dediğini duyar. "Bekos" Phrygia (Frigya) dilinde "ekmek" demektir. O zaman Psammetikos konuşmanın gereksinimden doğduğu ve konuşulan ilk dilin Frigya dili olduğu kanısına varmıştır. Konuşulan ilk dilin Sümerce, Almanca, Fransızca, Türkçe v.b. olduğunu kabul eden görüşler de vardır. Ancak bu çalışmalara benzer bilimsel çalışmalar günümüzde de yapılmıştır ve bu çalışmalar yapılan ilkel çalışmalarla aynı sonuçlar vermemiş olup, hiçbir sözü duymadan yetişen bir çocuğun bir dili konuşamayacağı günümüzdeki modern çalışmalarla belirlenmiştir.

1.3. ANA DİL NEDİR?

Dil her bireyde farklı özellikler barındırabilir çünkü bir toplumda yetişen bir birey toplum içerisinde kullandığı dil ve bireysel olarak ailede kullandığı dil aynı sonuçlara ulaşmaz. Aile’de iletişim aracı olarak kullanılan bir dil, toplumda veya meslek hayatında ya da arkadaş ortamında kullanılan dilden farklılık gösterebilir; ancak öğrendiğimiz ilk dil bizim anadilimiz olarak varsayıla bilinir ve iletişim için gerekli olan temel araçtır. Bireylerin anadili, içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dildir. Anadil, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra ilişkide bulunulan çevrelerden öğrenilir; insanın bilinçaltına inerek bireyin toplumla en güçlü bağlarını oluşturur (Sever,1997:1).Genellikle bu dille konuşulur ve bu dille düşünülür. Sonradan öğrenilen diller, tercüme yoluyla beynimize ulaşarak algılanır ve hiçbir dil onun yerini alamadığı gibi, daha güçlü bir duruma da geçemez (Çetin,1995). Kısacası anadil; insan-insan (konuşma) ve insan-varlık (öğrenme) ilişkilerimizi gerçekleştirdiğimiz ilk dil anadilimizdir (Karaağaç, 1999:665).

Doğan Aksan, anadilini şöyle tanımlar: “Anadili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir.” Adından da anlaşılacağı gibi, bu dilin anneyle ilgisi, küçümsenmeyecek niteliktedir. Normal durumda çocuk, herkesten önce, annesinin ses dizgesini, annenin konuştuğu dilin ya da lehçenin çeşitli ses özelliklerini kazanır. Bununla birlikte kimi bilginler, anadili kavramında annenin temel olarak alınmaması gerektiği görüşündedir. Ancak bu bilginlerin de anadili tanımlarında yakın çevreye önem verdikleri görülür ki, annenin bu çevrenin odak noktası olarak düşünülmesi çok doğaldır (Aksan, 2000:81).

Konunun asıl önemli yanı, anadilinin, dilbilim, dil yeteneği, toplumsal sorunlar, insan-ulus ilişkisi bakımlarından taşıdığı değerdir. Anadili, belli seslerden, belli ses eğilimlerinden oluşan, kendine özgü bir dizgedir. Kimi dillerde ünlü, kiminde ünsüz boldur. Küçüklüğümüzden başlayarak kazandığımız, kendi toplumumuza özgü dizge, başka dillerle karşılaştığımızda birtakım güçlükler doğurur. Yabancı bir dili, kendi dilimizin kurallarıyla öğrenmeye çalışmak bizi

zorlayabilir. Çevremize, anadilimizin penceresinden bakar, evreni anadilimizin anlama ve anlatma yolundan giderek adlandırırız. Böylece, anadilimiz bize, ayrı bir evrene bakış, evreni anlatış biçimi verir (Çankaya Üniversitesi Türk Dili Birimi, 2015).

1.4. DİL-KÜLTÜR İLİŞKİSİ

Kültür'ün genel olarak bilinen tanımı; bir milletin maddi ve manevi unsurların toplamıdır. Ziya Gökalp, "hars" adını verdiği kültürün, bütün toplumsal hayatları içine aldığını belirtir ve toplumsal hayatların; dinsel hayat, ahlâksal hayat, hukuksal hayat, kurgusal hayat, sanatsal hayat, iktisadî hayat, dilsel hayat, bilimsel hayattan oluştuğunu ifade eder (Gökalp, 2005: 39). Zeynep Korkmaz, kültürün insan hayatındaki rolüyle ilgili birçok farklı tanımlarını yapmıştır: "Bir toplumu millet hâline getiren ve milletten millete değişen değerler bütünü"; "bir toplumun sosyal yapısına yön veren ve o topluma kişilik kazandıran değerler bütünü"; "bir insan topluluğunun yüzyıllarca devam eden ortak yaşayışından doğan maddî ve manevî değerlerinin, birikimlerinin ve davranış biçimlerinin bütünüdür"; "bir milleti öteki milletlerden ayıran yaşayış tarzı, o millete özgü, duygu ve düşünce birliğinin oluşturduğu ortak ruh." (Korkmaz, 2007:12-14).

Dil'in ise birçok tanımı mevcut olup, dil düşüncelerimizin aktarılması ve iletişimin etkili bir şekilde sağlanması için kullanılan vazgeçilmez bir araçtır. Kültür nitelikli olarak da dilin birçok tanımı yapılmıştır, dolayısıyla dil ve kültür birbiriyle yakından ilgilidir. Dil, kültürün aynasıdır. Bir toplumu veya kültürü önyargılardan ya da düşüncelerden arınmış şekilde anlamak için o toplumun dilinin öğrenilmesi şarttır çünkü bir toplumun yaşayış biçimi, ekonomik durumu veya sosyal ilişkileri o toplumdaki kullanılan dil ile doğrudan ilişkilidir. Hepimiz doğduğumuz toplumda öğrendiğimiz dil vardır, bu dil ana dil olarak adlandırılır. Bu öğrendiğimiz ana dil, sadece toplumda iletişim aracı olarak kullandığımız dil değildir, aynı zaman bu dil ile paralel olarak kendi toplumumuzun yaşayış biçimini, düşünme yönünü, dünya bakışını, dünya felsefesini ve kavramları öğreniriz. Öğrendiğimiz tüm bu bilgiler düşüncemizi, kültürümüzü ve dilimizi eşit olarak geliştirir, özellikle bir yörenin

kültürünü ana hatlarıyla öğrenmek için ö yörenin dilini öğrenmek oldukça etkili olur (Aksan, 2004: 179).

Her yörede konuşulan birçok farklı dil bulunmaktadır. Genel olarak tüm dillerin tanımı aynı ve kültür ile olan ilişkisi bakımından farklılık göstermez. Bir toplumun dili o kültürün şekillenmesinde önemli rol oynar. Dil, insanın etkili bir şekilde düşünmesine olanak sağlar ve bir ulus dili etkili kullanmıyorsa ve üstünlük kuramıyorsa, o ulusun düşünce sistemi kapalı ve dardır. Bu durum kültür içinde değişmemektedir. Dolayısıyla, dil ve kültürü birbirinde ayrı düşünemeyiz. Dil ve kültür birbirini tamamlayan iki unsurdur. Dil’de üstünlük sağlayan bir ulus, aynı zamanda kültürde de üstünlük sağlamış olur (Akarsu, 1998:88).

1.5. KÖKEN VE YAPI BAKIMINDAN DİLLER

Yeryüzünde yer alan yüzlerce diller, bulundukları coğrafi bölgelerde benzerlikler ya da farklılıklar gösterebilir. Bu dillerin benzerliklerinin veya farklılıklarının saptanması amacıyla kendi aralarında sınıflandırmalar yapılmıştır. Yapılan bu sınıflandırma yeryüzünde en çok konuşulan diller arasında yapılmıştır çünkü bazı diller sadece bulundukları bölgede çok az sayıda kişi tarafından konuşulmaktadır. Dillerin sınıflandırılması köken ve yapı bakımına göre yapılmıştır.

1.5.1. KÖKENLERİNE GÖRE DİLLER

Hint-Avrupa Dilleri

A. Avrupa Kolu

1. Cermen Dilleri: Almanca, **İNGİLİZCE**, Felemenkçe, İskandinav dilleri...

2. Roman Dilleri: Fransızca, İspanyolca, Portekizce, İtalyanca ve Rumence

3. Slav Dilleri: Rusça, Bulgarca, Sırpça ve Lehçe

4. Yunanca, Arnavutça, Keltçe

B. Asya Kolu

1. Hint-İran dilleri :(Hintçe, Ermenice, Farsça, **KÜRTÇE** vb.)

2. Hami-Sami Dilleri: İbranice, Arapça

3. Bantu Dil Ailesi: Orta ve Güney Afrika’da konuşulan diller

4. Çin-Tibet Dil Ailesi

5. Ural-Altay Dil Ailesi

a.Ural Kolu: Fin-Ugor, Samoyed

b.Altay Kolu: Mançuca, Moğolca, **TÜRKÇE**

Bu çalışma boyunca önemli olan üç dil Türkçe, İngilizce ve Kürtçe’dir. Türkçe, Asya dil grubunda Ural-Altay kolunun Altay kolunda yer alır. İngilizce, Avrupa grubunun Cermen dilleri arasında yer alır. Kürtçe ise Asya grubunun Hint-İran dilleri arasında İran kolu altında yer alır (Banguoğlu, 2004:12).

1.5.2. YAPILARINA GÖRE DİLLER

1.5.2.1. Tek Heceli Diller

Yapım ve çekim ekleri yoktur. Anlam, kelimelerin cümledeki yeri ve kelimelerin birbirleriyle olan anlam bağıntılarıyla sağlanır dolayısıyla birçok anlam elde edilebilir, vurgu ve tonlama bu ilişkiyi destekler. Aynı sözcük hem isim, hem sıfat hem fiil hem de edat olarak kullanılabilir. Birçok kavramın ifadesi için kelime birliklerinden de yararlanılmıştır. Cümle içinde değişime uğramazlar. Bu gruptaki dillere Çince ve Tibetçe örnek olarak verilebilir (Banguoğlu, 2004:12).

1.5.2.2. Çekimli (Bükümlü Diller

İkinci dil grubu çekimli veya bükümlü dillerdir (Ergin, 1997, s.6).Bu dillerde de tek veya çok heceli kökler ve ekler vardır. Yeni kelimeler türetirken ve çekim yaparken, kelime köklerindeki ünlüler değişir. Böylece, köklerde bir iç kırılma

meydana gelir; aynı durum, kelimelerin çokluk şekillerinde de görülür. Asıl ses korunduğu için, kök ile yeni kelime arasında bir bağ vardır. Ön-ek, iç-ek, son-ek kavramları vardır; ekler sözcülerin önüne, ortasına veya sonuna gelebilir. Çekimli dillerde, ek kavramı bulunmaktadır; fakat kelime kökleri farklı şekillere bürünmektedir. Almanca ve Arapça bükümlü dillere örnek olarak verilebilir (Banguoğlu, 2004:12).

1.5.2.3.Eklemeli Diller

Bu dillerde hiç değişmeden sabit kalan tek veya çok heceli kökler ile bunlara eklenen çeşitli ekler vardır dolayısıyla ek ve kök kavramları mevcuttur. Köklere çekim ekleri ve yapım ekleri denilir. Yeni sözcükler türetilirken kökler değişmez yani kelime köklerinin başına veya sonuna eklenen ekler, anlam ve görev değişikliği yaparlar. Türkçe, Moğolca, Mançuca, Tunguzca, Macarca, Fince bu gruba girer (Stocking, 1995). Türk dili, oldurganlık, ettirgenlik, edilgenlik gibi çatı ekleriyle zaman, olumsuzluk, yeterlik ve yetersizlik, soru, istek, koşul, çoğul, durum gibi yapım ve çekim ekleri belirli sıralarla köke eklendiğinden Eklemeli diller kümesinde yer alır (Tosun, 2005).

İKİNCİ BÖLÜM

KÜRT, TÜRK VE İNGİLİZ DİLLERİNE TARİHSEL BAKIŞ

2.1. KÜRT DİLİ (KÜRTÇE)

Kürt sözcüğü için birçok farklı tanımlar mevcuttur. En yaygın olarak yapılan tanımlar şöyledir; Dîvânü Lügati't-Türk'te ; “*kayın ağacı*”, Derleme Sözlüğünde ise “*Dağlık ve kayalık yerlerde yetişen, siyah üzüm gibi meyveleri olan sağlam kerestelik bir çeşit ağaç*”. Ayrıca Derleme Sözlüğünde , “*kürtük, kurtuk, kurtüm, kürdük, kürtül, kürs, kürt ve kürtün*” gibi farklı kelimelerle beraber; Anadolu'nun birçok yöresinde şu iki şekilde kullanılmaktadır;

1. *Kuytu yerlerde toplanmış kar ya da kum yığını*

2. *Çığ*

İlaveten Kürt kelimesiyle kurulmuş birçok sözcük mevcuttur. Bunlar; “*kürtük: Hırka, yelek; kürtük: Aşınmış pürüzlü; kürtül: Kısa boylu şişman; kürtün: Yeni yağan yumuşak kar ve sertleşmiş buz tutmuş kar; kürtün: Hayvanın üstüne semer yerine konulan çul, çuval vb. şeyler; kürtün: Çalılık, dikenli yer; kürtüncü: Semerci*”’dır (Buran,2011).

Kürt adı, Macarları oluşturan Türk kökenli boylardan biri olduğu savunulur (Rasony, 1988). Bu kelime ile ilgili yapılan bir başka etnik analizdeki bazı araştırmacılar ise, Kürt sözcüğünün Saka Türkleri arasında “*Gur*” olarak adlandırılan

bir boyda bulunduğunu; ancak bu boyun Sakalar ve İranlılar arasında çıkan savaştan sonra İran ile Irak arasındaki dağlık bölgeye yayıldığını savunurlar ve Kürt adının “*Gur + t*”bu boyun adına geldiği görüşünü desteklemektedirler (Kalafat, 2011).

Dîvânü Lügati't-Türk'te Kürtlerin yayıldığı coğrafya; Anadolu'nun ve Güney Azerbaycan'ın güneyinde, Suriye'nin doğu bölgeleri ile İran ve Irak sınırına yakın olan bölgeler olarak gösterilmektedir. Ayrıca bu eserde yer alan Türk dünyası haritasında da Kürtlerin yaşamış olduğu coğrafya belirtilmiştir. İlâveten Selçuklu sultanı Kürtlerin yaşadığı bölgeyi şu şekilde ifade eder ; “*Kürdistan eyaleti, Zagros dağlarının doğusunda Hemedan, Dinvar ve Kirmanşah vilayetlerini, batısında ise Şehrizur ve Sincar vilayetlerini kapsıyordu*”(Nikitin, 1994:56). Ancak bu cümlede ifade edilen bölgenin Anadolu ile ilgisi olmadığı nettir. Bu yüzden, Kürtlerin yaşadığı bölgeyi veya oturduğu bölgeyi net olarak ifade etmek zordur. Nikitin Kürtlerin bölgesinin değişken olduğunu , “ *Kürtlerin oturduğu ülkeyi tanımak istersek Kürdistan adına dayanamayız, çünkü bu ad zaman ve mekân içinde itibari ve değişkendir*” şeklinde ifade eder (Nikitin, 1994:58).

Kürtçe (Kürtçe: *Kurdî*, كوردی) veya Kürt dilleri, Dünya yaşayan bazı toplumlar tarafından konuşulan bir dildir ve bu dil Hint-Avrupa dil ailesine bağlı Hint-İran dillerinin Kuzeybatı İran koluna giren bir dildir (Blau, 1992). Bu dil daha çok Irak'ın kuzey ve kuzeydoğusunda ,Türkiye'nin doğu ve güneydoğusu, Suriye'nin kuzeyi ve İran'nın batısında yaşayan Kürtler tarafından konuşulmaktadır. İlâveten yaygın olarak da konuşulmasa da Ermenistan, Gürcistan, Türkmenistan, Lübnan, Afganistan, Rusya gibi ülkelerde çok az sayıda kişi tarafından da konuşulan bir dildir(Windfuhr, 2009).

Buran (2011) Kürtçenin şivelerini ve lehçelerini ile ilgili genel olarak şöyle ifade etmektedir; Kurmanci, Kelhuri, Sorani lehçeleridir. Kurmanci lehçesi en yaygın olarak kullanılan lehçedir ve Türkiye'de yaklaşık 10 milyon kişi tarafından konuşulmaktadır. İlâveten Suriye, Irak, İran ve Ermenistan'da da konuşulan bir lehçedir. Bu lehçenin de kendisine has birçok şivesi mevcuttur. Kelhuri Kürtçesi; çoğunlukla Kermanshah şehri etrafında batı İran'da konuşulan bir lehçedir, Kelhuriyi konuşanlar genelde Şii Kürtlerdir ve aynı zamanda Güney Kürtçesi olarak da bilinen bir Kürtçedir, şiveleri; Kermanshahi, Feyli ve Luri'dir. Buran, Sorani lehçesi için

şöyle bir ifade kullanmıştır ; “Süleymaniye çevresinde gelişen Kürt siyasal hareketlerine bağlı olarak gelişmiş, işlenmiş ve yaygınlaşmıştır. Soranice’nin konuşulduğu bölgenin yönetim, siyaset ve ticaret merkezi haline gelmesiyle birlikte, Kelhuri ve Havrami konuşanların sayısı azalmış, Soranice güçlenmiştir”. Ayrıca Sorani lehçesinde yazmak için en çok tercih edilen alfabe Arap-Fars alfabesidir. Zazaki’yi ise Kürtçenin bir lehçesi olarak kabul etmemektedir. Zazaki ‘nin daha çok Doğu Anadolu’da Dersim, Bingöl ve Elazığ yörelerinde yoğun olarak konuşulduğu savunulur (Buran,2011).

Kürtçe’nin en önemli lehçesi olan Kurmanci daha öncede belirtildiği gibi en çok konuşulan lehçedir ve iki ana kola yayılır. Bunlar Kuzey Kurmancisi ve Güney Kurmancisidir. Kuzey Kurmancisi daha çok Bahdinan bölgesindeki Badinani, Türkiye’de Hakkari bölgesinde konuşulan Hakkari, Botan bölgesinde konuşulan Botani, Aşitayi, Ağrı/Doğubeyazıt çevresinde konuşulan Beyazidi gibi şivelerle konuşulur (Buran, 2011:51). Ancak Güney Kurmancisi ise, Irak’taki Soran bölgesi, İran’ın batı sınırına yakın bölgelerde, Sennayi, Süleymani, Sorani ve Mukri şiveleri ile konuşulur (Bulut, 1993:30).

Zazaki’nin bir Kürtçe lehçesi olup olmadığı günümüzde netlik kazanmamıştır. Bazı araştırmacılar Kürtçe’nin lehçesi olarak kabul ederken, bazıları da reddeder. A.Dilaçar, Dil, Diller ve Dilecilik adlı eserinde “ *Yeni Farsçanın batısında Kürtçeyi (6 milyon) buluruz. Güney ve Kuzey olmak üzere iki bölümü vardır. Güneyde Kirmanşahî ve Bahtiyarî lehçeleri yer alır. Kurmancî denilen Kuzey bölümü de Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrılır. Mukrî denilen Doğu grubunun merkezi Süleymaniye’dir. Batı gruptaki lehçeler ise Erivan’dan Rumiye (Rızaiye) gölünden Suriye’ye kadar uzanır. Kürtçenin doğusunda ve batısında buna yakın olan fakat Kürtçe sayılmayan Zaza (batı) ve Guranî (doğu) dilleri yer alır* “ (Dilaçar, 1968). Bu ifade zazaki’nin Kürtçe’nin bir lehçesi olmadığını destekleyen bir ifadedir. Buran (2011) eserinde Zazaki’nin , Kürtçe’nin bir lehçesi olmadığını şu şekilde ifade etmektedir , “*Kimi araştırmacılar, daha çok da siyasi maksatlarla Zazaçayı Kürtçenin bir lehçesi sayarken, kimileri Zazaçayı tamamen ayrı bir dil olarak kabul ederler. Bize göre de Zazaça Kürtçeden ayrı bir dildir. Ortak unsurları, Kürtçe ile Osmanlıca ya da Kürtçe ile Farsça arasındaki ortaklıklar gibidir. Bu*

ortaklıkların büyük bir bölümü de diğer dillerden ödünçlenen unsurlardır. Osmanlıca ile Kürtçe ya da Farsça ile Kürtçe ayrı diller ise Zazaça ile Kürtçe de ayrı iki dildir” (Buran, 2011:51). Bu ifadeler ışığı altında Zazaki’nin, Kürtçe’nin bir lehçesi olup olmadığının net olmadığı ve bu konuda çok detaylı çalışmalar yapılması gerektiği söylenilebilir.

Günümüzde Kürt dili çok geniş bir coğrafyada konuşulmaktadır. Konuşulan bölgeler başlıca şöyledir; Türkiye, Irak, İran, Suriye başta olmak üzere, Ermenistan, Gürcistan, Türkmenistan, Lübnan, Afganistan, Rusya gibi ülkelerdir; ancak. Kürtçeyi ana dili olarak konuşanların sayısı net değildir ve dolayısıyla ana dil olarak konuşanlarının sayısını belirlemek amacıyla daha çok ana dil ile etnik dil/etnik mensubiyet eşit baz alınarak değerler verilmektedir ve bu da Kürt kökenli olan çok sayıda insanın, aslında ana dilinin başka bir dil olabileceğini göstermektedir (Buran, 2011:52).

Türkiye’de Kürtçeyi konuşanlar çoğunlukla çok Güney Doğu Anadolu ile Doğu Anadolu Bölgesinde yaşarlar (Buran,2011:52) ve 1965 Genel Nüfus sayımına göre, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki illerde konuşulan başlıca diller Türkçe, Kürtçe, Arapça, Zazaca ve Çerkezcedir (D.İ.E,1965). Bu veriler şu şekilde ifade edilmektedir:

Tablo 1: 1965 Genel Nüfus Sayımına Göre Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde Konuşulan Ana Dil Oranları

Doğu Anadolu Bölgeleri	Toplam	Türkçe	Kürtçe	Zazaca	Arapça	Çerkezce
Ağrı	246.961	90.021	156.316	4	105	2
Bingöl	150.521	62.668	56.881	30.928	19	-
Bitlis	154.069	56.161	92.327	2.079	3.263	205
Elazığ	322.727	244.016	47.446	30.939	17	-
Erzincan	258.586	243.911	14.323	298	13	4
Erzurum	628.001	555.632	69.648	2.185	86	109
Hakkari	83.937	10.357	72.365	-	165	1
Kars	606.313	471.287	8.454	992	61	215
Malatya	452.624	374.449	77.794	10	33	14
K.Maraş	438.423	386.010	46.584	-	21	4.185

Muş	198.716	110.555	83.020	507	3.575	898
Tunceli	154.175	120.553	33.431	7	20	28
Van	266.840	118.481	147.694	3	557	1
Güney Doğu Anadolu Bölgesi İller						
Adıyaman	267.288	143.054	117.325	6.705	7	2
Diyarbakır	475.916	178.644	236.113	57.943	2.536	1
Gaziantep	511.026	490.046	19.954	1	885	4
Mardin	397.880	35.494	265.328	60	79.687	75
Siirt	264.832	46.722	179.023	484	38.273	1
Şanlıurfa	450.798	207.652	175.100	16.917	51.090	3
Toplam	6.329.633	3.945.713	1.899.126	150.062	180.413	5.748

Tablo.1 'den de anlaşıldığı gibi Türkiye'de bu iki bölgede , Türkçe'den sonra en çok kullanılan ana dil Kürtçedir. 1965 Yılı Genel Nüfus Sayımına Göre Ana Dili Kürtçe Olan Nüfus ve Oranları ise şöyledir:

Tablo 2: Türkiye'de Yapılan 1965 Yılı Genel Nüfus Sayımına Göre Ana Dilin Kürtçe Olarak Konuşulan İllerin Toplam Nüfusu, Kürtçe Nüfusu ve Oranları

İller	İl Top. Nüf.	Kürtçe	%
Hakkari	83938	72365	86,2124
Siirt	264806	179023	67,6053
Mardin	397865	265328	66,688
Ağrı	247053	156316	63,2723
Bitlis	154071	92327	59,925
Van	266834	147694	55,3505
Diyarbakır	475356	236113	49,6708
Adıyaman	267234	117325	43,9035
Muş	198711	83020	41,7793
Urfa	448425	175100	39,0478
Bingöl	150487	56881	37,798
Kars	606283	133144	21,9607
Tunceli	156518	33431	21,3592
Malatya	452507	77794	17,1918
Elazığ	322697	47446	14,703
Erzurum	627886	69648	11,0925

Maraş	438418	46548	10,6173
Kırşehir	196832	11309	5,74551
Erzincan	258585	14323	5,53899
Sivas	685213	32284	4,71153
Gaziantep	510026	18954	3,71628
Niğde	362432	8991	2,48074
Konya	1122587	27811	2,4774
Ankara	1635809	36798	2,24953
Çorum	485557	8736	1,79917
Kayseri	536164	8454	1,57676
Hatay	485072	5695	1,17405
Adana	897927	7581	0,84428
Gümüşhane	262719	2189	0,83321
Tokat	495311	3974	0,80232
Sinop	265569	2126	0,80055
Amasya	285990	2179	0,76192
Yozgat	437878	2424	0,55358
Sakarya	403868	2163	0,53557
Isparta	266215	688	0,25844
Kastamonu	441637	1090	0,24681
Kırklareli	258339	602	0,23303
İçel	511422	1067	0,20863
Tekirdağ	287253	548	0,19077
Samsun	755447	1366	0,18082
Edirne	303095	386	0,12735
Çanakkale	350244	443	0,12648
İstanbul	2287270	2586	0,11306
Bolu	383855	363	0,09457
Eskişehir	412979	327	0,07918
Balıkesir	707397	560	0,07916
Giresun	428016	305	0,07126
Kocaeli	332447	235	0,07069
İzmir	1228187	863	0,07027
Çankırı	250697	158	0,06302
Denizli	463354	283	0,06108
Manisa	748205	241	0,03221
Aydın	524601	168	0,03202
Bursa	755325	213	0,0282
Kütahya	398047	105	0,02638
A.karahisar	502229	125	0,02489
Artvin	210211	46	0,02188
Trabzon	595462	72	0,01209

Nevşehir	203252	22	0,01082
Uşak	190535	16	0,0084
Zonguldak	649930	43	0,00662
Antalya	486808	23	0,00473
Rize	281152	11	0,00391
Bilecik	138967	5	0,0036
Ordu	543854	12	0,00221
Muğla	334957	6	0,00179
Burdur	194983	2	0,00103

Tablo 2 incelendiğinde, 1965 Genel Nüfus sayımlarına göre; en çok Kürt dilinin konuşulduğu il % 86,21244 oranla Hakkari ilimizdir ve Kürt dilinin en az konuşulduğu il ise 0,00103 oranla Burdur ilimizdir. Yapılan 1965 Nüfus Sayımı Ana dilini Kürtçe olarak belirtenlerin toplam sayısı 2.219.502 kişi ve Kürtçeyi en iyi

bilinen ikinci dil olarak seçenlerin sayısı ise 1.752.858 kişi olduğu ve aynı zaman 1965 yılı nüfus sayımına göre 31.391.421 kişi olan Türkiye toplam nüfusun ortalama % 7 ‘si Ana dili Kürtçe olan nüfustur (Barun, 2011:54).

Kürtçe’de pek fazla yazılı eser olmadığında Kürtçenin tarihine inmek ve tarihi gelişimi ile ilgili detaylı bilgi vermek oldukça zordur. Muhammet Emin Zeki bu durumu şöyle ifade etmektedir “*Kürt milleti ile ilgili kaleme alınmış eski, kadim eserler, günümüze kadar gelen bilimsel çalışmalar bize Kürtlerin asılları ve menşeleri hakkında kesin bilgi vermemektedir. Bunun gibi tarihi mevzularda henüz kesin görüş belirtme durumunda değiliz*” (Zeki, 1939:40).Ancak Kürtçenin gelişimine istinaden Kürt Edebiyatı üzerine yazılmış veya söylenmiş eserler kısmi olarak bu dilin tarihi gelişimi hakkında bilgi vermektedir. Kürt edebiyat yazılı ve sözlü olarak 2 ye ayrılmakta olup sözlü eserler yaklaşık 1000 yıl öncesine dayanmaktadır ancak günümüz yazılı eserler ise 15. yy a dayanmaktadır. Kürmanci lehçesi ile yazılan eserler şöyledir; Elîyê Herîrî (1009–1080),Hasan Ertuşî (1417–1491), Feqîyê Teyran(1590-1660), Melayê Cizîrî (1570-1640) ve Ehmedê Xanî (1650-1707)'dir(Uzun,2010).Kürtçenin ilk romanı, Şivane Kurmanca (Kürtlerin Çobanı) ise 1935 yılında Sovyetler Birliği'nde Ereş Şamilov tarafından yazılmıştır (Boyîk, 2004).

KÜRT ALFABESİ

Kürtçe alfabesi 31 harften oluşur ve bu harflerin 8'i ünlü, 23'ü de ünsüzdür. Ünlü harfler a, e, ê, i, î, o, u, û'dir (Kurdo,1957).

Tablo 3: Kürt Alfabesi (Kurdo,1957)

Kurmanci-Latin	Kiril	Sorani-Arap-Fars Alfabesi	UFA
A a	А а	ئا ئا	[a:]
B b	Б б	ب ب ب ب	[b]
C c	Ц ц	ج ج ج ج	[dʒ]
Ç ç	Ч ч	چ چ چ چ	[ʧ]
D d	Д д	د د	[d]
E e	Ә ә	ه ه ه ه	[e:]
Ê ê	Е е	ئ ئ ئ ئ ئ ئ	[e]
F f	Ф ф	ف ف ف ف	[f]
G g	Г г	گ گ گ گ گ گ	[g]
H h	Һ һ	ه ه	[h]
I i	Ъ ъ	Yok	[u]
Î î	И и	ئ ئ ئ ئ ئ ئ	[i:]
J j	Ж ж	ژ ژ	[ʒ]
K k	К к	ک ک ک ک ک ک	[k]
L l	Л л	ل ل ل ل ل ل	[l]
Yok	Yok	ل ل ل ل ل ل	[lʰ]
M m	М м	م م م م م م	[m]
N n	Н н	ن ن ن ن ن ن	[n]
O o	О о	و و و و و و	[o]
P p	П п	پ پ پ پ پ پ	[p]
Q q	Q q	ق ق ق ق ق ق	[q]
R r	Р р	ر ر ر ر ر ر	[r]
Yok	Yok	ر ر ر ر ر ر	[R]
S s	С с	س س س س س س	[s]
Ş ş	Ш ш	ش ش ش ش ش ش	[ʃ]
T t	Т т	ت ت ت ت ت ت	[t]

U u	Ö ö	و وئو	[œ]
Û û	Y y	وو وو	[u:]
V v	B b	ف ف فف	[v]
W w	W w	و و	[w]
X x	X x	خ خ خخ	[x]
Yok	Yok	غ غ غغ	[ɣ]
Y y	Й й	ی ئی یی	[j]
Z z	З з	ز ز	[z]

2.2. TÜRK DİLİ (TÜRKÇE)

Türk dili veya Türkiye Türkçesi olarak bilinir. En eski dil grupları arasında bilinmektedir. Yaklaşık olarak Türkçenin yaşı 8500 yıl olarak varsayılmaktadır. Batı da Balkan denizinden başlar, doğu da Hazar denizine kadar olan kısmı kapsayan bölgede konuşulan dildir. En eski yazılı belgelere sahip olmakla beraber, Sümerlilerin çivi yazısında Türkçe ile ilgili eserler mevcuttur. Dünya’da en çok konuşulan 5. Dildir (Tuna,1997). Birçok yerde resmi dil olarak kullanılır. Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Irak’ın Kerkük ilinde, Makedonya, Romanya ve Kosova’nın bazı bölümlerinde resmi dildir.

Türkçenin bilinen il yazılı eseri Orhun abideleridir. Türkçenin dönemleri incelendiğinde, bu dönemlerin 4 ana başlık altında olduğu açıkça görülmeye bilir.

2.2.1.Eski Anadolu Türkçesi

6. ve 13. yüzyıllar arasında olan dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde ağırlıklı olara Göktürkler, Uygurlar ve Karahanlılar etkili olmuştur. Türk yazı dilinin ilk evresi olarak adlandırılan bu dönem 3 bölümden oluşur (Banguoğlu, 1964).

2.2.1.1. Göktürk dönemi

MS 552–745 yılları arasında “Türk” adıyla kurulan ilk devlettir. Yazılı metinleri Türk tarihinden önemli bir rol üstelenmektedir. Kendilerinin geliştirmiş oldukları alfabe sayesinde taşlar üzerinde yazılar yazmış olup, kitabeleri günümüzde dahi mevcuttur Bu taşlar daha çok mezar taşlarını oluşturmaktadır. Bu kitabelerinden

en önemli olanları; Bilge Kağan, Kül Tigin ve Köktürk Yazıtları (Orhun Abideleri)'dir. Yazıtlar; Yukarı Yenisey, Orhan ve Talas bölgelerinde bulunmuştur (Banguoğlu, 1964).

2.2.1.2. Uygur Dönemi

Göktürklerden sonra oluşan bir Türk topluluğudur. Budizm'i ve Maniheizm'i benimseyen Uygurlar da Göktürkler gibi taşlar üzerine yazılar yazmışlardır ancak o dönemde Türk toplumları daha da gelişmiş olduklarından kâğıtlar üzerine yazılı Uygur yazısı da günümüzde mevcuttur. Bu eserlerin çoğu Budizm'le ilgilidir. Bu eserler arasında şunlar mevcuttur: Sekiz Yükmek (Sekiz Yığın), Altun Yaruk (Altın Işık), İrk Bitig (Fal Kitabı), Kalyanamkara ve Papamkara Hikâyesi (İyi Düşünceli Şehzade ile Kötü Düşünceli Şehzadenin hikâyesi) (Banguoğlu, 1964).

2.2.1.3. Karahanlı dönemi

İlk Müslüman Türk devletinin olduğu bu dönem 10. y.y.ı kapsar ve dönemin önemli eserleri Divân-ı Hikmet, Atabetü'l-Hakayık, Dîvânü Lûgati't-Türk ve Kutadgu Bilig'dir (Banguoğlu, 1964).

2.2.2. Batı Türkçesi

Bu Türkçenin kullanıma başlama tarihi 13. yüzyıla dayanmakta olup günümüzde dahi halen kullanılmaya devam eden bir dildir. Orta Asya'dan batıya doğru yayılan Batı Türklerinin kullandığı dildir. Oğuz şivesine dayanır ve gelişimini Eski Anadolu Türkçesi, Oğuzca ve Çağdaş Dönem Türkçesi şeklinde devam ettirmiş ancak Oğuzca içinde Doğu ve Batı Oğuzca olarak iki daire belirlemiştir. Bunlardan Doğu Oğuzcası Azeri Türkçesi, Batı Oğuzcası ise Osmanlı Türkçesidir. Bu iki dil arasındaki temel fark ise, Azeri Türkçesinin, Kuzey-Doğu Türkçesinin etkisinde olması ve Azeri Türkçesi'nin yoğunlukla Azerbaycan, Kafkasya, Irak ve Doğu Anadolu'yu kapsayan topraklarda; Osmanlı Türkçesi'nin ise Orta Anadolu, Batı Anadolu, Balkanları kapsayan topraklarda konuşulmasıdır. Demircan (2007) Batı Türkçesini 3 dönem e ayırır;

2.2.2.1. Eski Anadolu Türkçesi

Batı Türkçesinin ilk evresinin oluşturup 13 ve 15. yüzyıllarda kullanılmaktaydı. Geçiş evresi olarak adlandırılan bu dil, Eski Anadolu Türkçesi Selçuklular, Anadolu Beylikleri ve ilk Osmanlıların yazı dilidir. Bu dönemin başlıca eserleri şöyledir: Yunus Emre'nin "Divan"ı, "Risatetü'n Nushiye'si, Süleyman Çelebi'nin Mevlit'i, Âşık Paşa'nın "Garipname"si, Hoca Dehhani'nin kaside ve gazelleri (Demircan, 2007).

2.2.2.2. Osmanlı Türkçesi

Batı Türkçesinin ikinci evresini oluşturmakta olup 16. yüzyıldan 20. yüzyılın başına kadar aktif olarak kullanılan bir dildi. Bu dönemde eski Türkçenin etkileri yitirmeye başlanmış olup, Arapça ve Farsçadan bir çok kelime Türkçe ye yerleşmiştir. Halk şiiri yazıya geçilmiş ve konuyla ilgili birçok eser yazılmıştır (Demircan, 2007).

2.2.2.3. Türkiye Türkçesi

Batı Türkçesinin son evresinin oluşturmakta olup üçüncü 1908 Meşrutiyeti ile başlayan ve günümüzde de halen varlığını devam ettiren bir yazı dilidir. Günümüzde Dünya'nın birçok yerinde kullanılan ve öğrendiğimiz birçok yapının sahip olmuş olduğu evredir. Arapça ve Farsça kelimelerin azaldığı, ancak İngilizce kelimelerin arttığı dönemdir (Demircan,2007).

2.2.3. Kuzey-Doğu Türkçesi

Orta Asya'da ve Hazar'ın kuzeyinde yaşayan Türklerin, geçiş aşamasında kullanmış oldukları bir yazı dilidir.Kuzey Türkçesi, Kıpçak Türkçesi olarak devam ettiğinde; Doğu Türkçesi, Çağatay Türkçesi olarak kendisini göstermiştir (Yavuz,2011). Kuzey-Doğu uzantısı şeklinde 13. ile 14. yüzyıllarda aktif olarak kullanılmıştır ancak 15. yüzyılda farklılaştığından "Kuzey Türkçesi" ve "Doğu Türkçesi" diye ikiye ayrılmıştır.

2.2.4. Çağdaş Dönem(Modern) Türkçesi

Günümüz Türk devletlerinde ve Türklerin yaşadığı bütün bölgelerde devam eden ve kullanılan dildir. Kendi içerisinde Türkiye Türkçesi, Azeri Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Gagavuz Türkçesi olarak da adlandırılır. Bu dönem 20.y.y kapsamaktadır (Demircan, 2007).

TÜRK ALFABESİ

Yeni Türk alfabesi, Latin alfabesi temel alınıp hazırlanmış Türkçenin ses yapısına uygun düşen alfabe konumuna getirilmiştir. Çünkü bu alfabede, Avrupa alfabelerinde yer alan “ch, sch, tsch “ gibi ikili, üçlü ve dörtlü harflere yer verilmemiş ve tek harfli bir yazı sistemine dayandırılarak her bir harf bir sesi ifade eder. Bu alfabede “ı, ü, ö” gibi harflerin eklenmesiyle, ünlü harflerin dilimize uyarlanması daha kolay hale gelmiştir. İlaveten, Türk dilinin gereksinimlerine bağlı olarak oluşan “ c, ç, ş, j, ğ” gibi özel ses değerlerindeki harflerin üretilmiş olması, alfabemizi taklitçi bir alfabe olmaktan kurtarıp ulusal bir Türk alfabe kılmıştır (Korkmaz, 2009).

Atatürk, alfabenin daha kanun çıkmadan önce, 8-9 Ağustos 1928 gecesini, İstanbul Saray-burnu Parkında yaptığı konuşmada, Türk Alfabesi ile ilgili şunlara yer vermiştir; “*Bir milletin, bir toplumun yüzde onu, yirmisi okuma yazma bilir, yüzde sekseni doksani bilmezse bu ayıptır. Bundan insan olanlar utanmak lazımdır. Bu millet utanmak için yaratılmış bir millet değildir; iftihar etmek için yaratılmış, tarihini iftiharla doldurmuş bir millettir! Fakat milletin yüzde sekseni okuma yazma bilmiyorsa bu hata bizde değildir. Türkün seciyesini anlamayarak kafasını birtakım zincirlerle saranlardadır. Artık mazinin (geçmişin) hatalarını kökünden temizlemek zamanındayız. Hataları düzelterek*” (Mustafa Kemal Atatürk, 1952:253; Atatürk’ün Maarife Ait Direktifleri, 1928:29). Ayrıca Atatürk’ün, 1 Kasım 1928 ‘deki TBMM açılışında alfabenin kabulü ile ilgili yaptığı konuşmasını ; “*Aziz Arkadaşlarım, yüksek ve ebedî yadigârınızla büyük Türk milleti yeni bir nur âlemine girecektir*” (Mustafa Kemal Atatürk, 1961: 359-360) ile sonlandırması alfabenin ne denli önemli olduğunu açıkça göstermektedir.

Sonuç olarak Türk alfabesi, Latin alfabesi temel alınarak, 1 Kasım 1928 gün ve 1353 sayılı yasayla tespit ve kabul edilmiş olup günümüzde de halen geçerliliği olan bir alfabedir. 29 harften oluşur, bu harflerin 8'i ünlü ve 21'i ünsüz harftir

2.3. İNGİLİZ DİLİ (İNGİLİZCE)

Günümüzde uluslararası dil olarak bilinen ve Dünya'da yaklaşık 1,8 milyar insan tarafından bilinen bir dildir ve Dünya'da en çok konuşulan 3. dildir. Günümüzde Amerika Birleşik Devletleri'nde, Birleşik Krallık'ta, Avustralya'da, Kanada'da, Güney Asya'nın bir bölümünde, Mısır'da ve Afrika'nın belirli kesimlerinde ana dil ya da ikinci dil olarak konuşulmaktadır.

Aynı zaman Dünya'nın her yerinde sanat, siyaset, ekonomik, eğitim dili olarak kullanılır. İlaveten Dünya'nın kullanmış olduğu ve ana dilleri, farklı insanların kullandığı ilk küresel dildir (Smith,2005). Bu yüzden Dünya dili olarak varsayılır ve bu dile lingua franca(ortak dil)da denilir. Birleşmiş Milletlerin resmi dilidir. Dünya'nın birçok ülkesinde resmi dil olarak kullanılmaktadır ve resmi dil olarak kullanılmayan ülkelerde ise birinci yabancı dil olarak kullanılmakta olup, bu dilin eğitimine oldukça dikkat edilmektedir.

İngiliz dilinin başlangıç tarihine ulaşmak oldukça zordur. Bu yüzden bilim adamları “Indo-European” olarak adlandırdıkları dil grubuna kadar iz sürdürülebilinmekte ve bu dilin tarihçesi için yaklaşık beş bin yıllık bir süre incelenilebilir. Bu dil, M.Ö. Avrupa'da veya Asya'nın batısında yaşamış kabile tarafından konuşulan bir dildi. M.Ö. 2000'den önce bu kabile dağılmaya başladığından, bu kabilenin bir grubu Hindistan'a, diğerleri ise Asya'ya, Yunanistan'a, İtalya'ya ve kuzey ve güney Avrupa'ya gittikleri düşünülmektedir (Pedersen, 1962:3).

Cermen kökenli olarak düşünülen bir dildir. Bu dilin tarihi ve gelişimini daha iyi anlaşılması için İngiltere'nin ilk kuruluşu incelenilebilir. Şahin(2004)'e göre İngiltere, Avrupa ana karasından M. Ö. 6000 yıllarında kopan ve daha önceden tamamen buzullarla kaplı olan bir bölgeydi. Bu ülkeye göçmenlerin gelemeye başladığı tarih M. Ö. 4000 yılları olarak düşünülmektedir. Bu göçmenler il olarak adanın güney kısmına ve İrlanda'ya yerleşip toprağı işlemeye başlamış daha sonra da

M. Ö. 1000 civarında Avrupa'daki yurtlarından çıkarılan Keltler bu adayı istila etmişlerdir. Keltler'in yani sıra M. Ö. 50 civarında Romalılar adaya akınlar düzenlemeye başladılar (Şahin,2004). Keltler, güçlü ve cesur kabileler idi ancak Romalılar tarafından yapılan işgal esnasında batıdaki dağlık bölgelere kaçmak zorunda kalıp bu bugünkü Galler bölgesine ve daha sonra İrlanda'ya yerleşmişlerdir. Adadan kaçmayı başaramayanlar Romalılarla evlilikler yapıp birlikte yaşamaya devam etmişlerdir(İslam Ansiklopedisi, 2000).

İngiltere'nin eyalet statüsünde yönetilmesi M. S. 40 civarında İmparator Claudius zamanında idi çünkü Roma idari yapısı İngiltere'de tam olarak kurulmuştu ve Sanat, mimari, Hristiyanlık ve en önemlisi okuma yazma bu dönemde gelişmiş olup bugünkü Londra (Londinium) ve Winchester gibi önemli şehirler bu dönemde kuruldu. Daha sonraki yıllarda Roma İmparatorluğu'nun çöküş yıllarına (450-500) denk gelemsinden dolayı; ekonomi, tarım, ticaret gibi faaliyetlerde ciddi bozulmalar olup, Romalı askerler adayı terk etmişlerdir. Ülkede otoritenin bozulması, Britonlar (Keltler) yeni istilalarla karşı karşıya kalmasına neden olmuştur venitekim Pictler ile Juteler tarafından istilalara açık hale gelip, Keltler bugünkü Danimarka-Almanya bölgesinde bulunan Angleler ve Saxonlardan (Anglo-Saxon) yardım istemişlerdir. Anglo-Saxonlar, Keltleri saldırılardan kurtardılar fakat, bu kez, kendileri Keltlere karşı tavrı alarak adaya yerleşmiş ve adanın ismini Angle ve Land (Anglo ve Toprak) kelimelerinin birleşimi olan England (İngiltere: Anglolar'ın Toprağı) olarak değiştirmişlerdir (Şahin,2004). Daha sonra ülkeye yerleşen bu toplumlardan, Jutlar, Wight adasına; Saxonlar Thames Nehri'nin güneyindeki bölgeye ve Angle'lar, Thames'den İskoçya'ya doğru genişleyen bölüme yerleşmişlerdir.

Bu coğrafik bölünmeler veya yer değiştirmeler aynı zamanda dil yapılarının da değişmelerine yol açmıştır. Örneğin, M.S. birinci yüzyılda, Indo- European olarak bilinen diller arasında Sanskrit, Yunan, Latin ve Germen dilleri mevcuttu; ancak bu diller değişip farklılaşmıştır. Latince'nin sonradan İtalyanca, Fransızca, İspanyolca, olmak üzere modern dillere dönüşmesi ve Germenik olarak adlandırılan Almanca, Hollandaca, İsveççe ve İngilizcenin içinde bulunduğu dil gruplarının oluşması gibi(Finegan & Besnier, 1989: 460) .

Bu bilgiler, Cermen kökenli olan bu dilin Keltlerin sürgün edilerek getirmiş oldukları bir dil olduğunu; ancak İngilizce dili adını adaya yerleşen ve Saksonlarla karışan Angluslardan almıştır. Bu kavimlerin asıl dili "Anglik" olması, bazı araştırmacıların bu dilin kökenin Almanca olduğunu savunmalarına neden olmuştur.

İngilizcenin tarihçesinin daha iyi anlaşılması için, dil tarihçileri İngilizcenin tarihini Eski, Orta ve Modern İngilizce olarak üç ana döneme ayırırlar (Yule, 2006: 186).

- 1.Eski İngilizce: Eski devirlerden 700-1100'ye kadar.
- 2.Orta İngilizce: 1100'den 1500'e kadar.
3. Modern İngilizce: 1500'den bugüne kadar.

2.3.1. Eski İngilizce (700-1100)

Britanya’da Keltik (Celtic) denilen dil eski İrlandaca, İskoçça ve Gallerce’nin bir karışımı olarak koşulduğundan, Britanya toprakları dönemin Germen kabileler tarafından işgal edildiğinde aynı zamanda dilleri de işgal edilmişti. Pyles (1964) İngilizcenin tarihini M.S. 5.yy ortalarında 3 Alman kabilesinin, Angle, Saxon ve Jute’ların Britanya’yı işgal etmesiyle başladığını savunur çünkü işgalciler, işgal ettikleri bu topraklara Germen lehçesi olan kendi dillerini getirmişler ve bu lehçe başlarda “Angleish” , daha sonralarda ise “English” olarak bugünkü İngilizcenin temelini oluştururlar (Pyles,1964). İlâveten işgalcilerin dillerinin yanı sıra, işgalciler beraberlerinde alfabelerini de getirmişlerdir ve “runik” olarak adlandırdıkları bu alfabe yazı amaçlı kullanılmadığından, efsane ve hikâyelerin kayıtları tutulamamış ve bunlar ağızdan ağza sonraki nesillere aktarılmıştır. Dolayısıyla bu dönemdeki birçok eser Anglo-Saxon dönemi sonlarında keşişler tarafından Latin alfabe ile yazılan el yazmalarından (manuskript) bulabiliriz, eski İngilizceyi en çok etkileyen iki dilden biri Latince ve diğeri de İngiltere’nin kuzeyine yerleşen Danimarkalı istilacıların kullandığı “old norske” dilidir (Tutaş, 2014).

2.3.2. Orta İngilizce (1100-1500)

Orta çağa gelindiğinde, en az beş değişik dilin karışımından oluşan İngilizce, artık o dönemde adlandırılan Orta İngilizce olarak Britanya'nın resmi dili haline gelir. Aynı zamanda birçok kişi tarafından anlaşılır hale geldiğinden, 1350-1380 yılları arasında okul ve hukuk mahkemelerinin dili haline gelir ve ilaveten 1362'de Parlamento ilk kez İngilizce bir konuşmayla açılır.

İngilizceye farklı kelimelerin yerleşmesi veya değişimlerin olması 1066'daki Norman İstilasından bir yüzyıl önce başlamış ve istiladan bir yüzyıl sonrasında bitmiştir. Bunun nedeni ise Fatih William 1066 yılında Hastings savaşıyla adaları ele geçirmiş ve yaklaşık yüz yıl boyunca Normancanın yerleşmesine neden olmuştur. Aynı zamanda Normandiyalılar İngiltere'ye Fransızca'yı getirmiş ve o dönemde, İngilizceye Devlet, din, hukuk, yemek, sanat, edebiyat, tıp ve diğer alanlarla ilgili ortalama 10.000 Fransızca sözcük yerleşmiş olup, ülkeyi yöneten Normandiyalı hükümdarların ana dili Fransızca haline gelmiş ve İngilizce ise sıradan halkın dili olarak kullanılmıştır. İlaveten İngiliz asilzadelerinin Fransızcaya olan ilgisi oldukça artmıştır. O dönemde beef (sığır eti), veal (dana eti), pork (domuz eti) ; ve Shut-close (kapatmak), answer- replay (cevaplamak), smell-odor (koku), yearly-annual (yıllık) ask-demand (istemek, sormak), room-chamber (oda), wish-desire (arzu etmek), might-power (güç) gibi birçok eş anlamlı kelimeler Fransızcadan İngilizceye yerleşmiştir (McCormic,1979:75 & Priestley and Spear,1963:102). Daha sonra 13.yy da Normandiyalılar ile İngiltere arasında olan politik bağlar sona ermeye başlamış olup, Normandiyalıların çoğu kendilerinin İngiliz halkından benimsemeye çalışıp, İngilizcelerin gelişmeleri için çabalamıştır.

Daha sonra 1399'da tahta çıkan IV. Henry, 1066 Norman istilasından sonra, tahta çıktığı güne kadar anadili İngilizce olan ilk İngiliz kralıydı ve 14. yüzyılın sona ermesiyle Londra lehçesi standart edebi dil olarak ortaya çıkmıştır ve bu dönemde standart yazma diline geçilmiştir çünkü orta İngilizce dönemi başında yazma gelimemişti. İlaveten Geoffrey Chaucer, ölümsüz eseri Canterbury Hikâyeleri'ni (The Cantebury Tales) Londra lehçesiyle bu dönemde yazmıştır (Tutaş,2014).

2.3.3. Modern İngilizce: 1500'den Bugüne Kadar

Bu dönemde yer alan İngilizce kendi arasında da dönemlere ayrılmıştır.

2.3.3.1. Elizabeth Dönemi

Bu dönemde kullanılan İngilizce günümüz İngilizcesiyle pek bir farklılık yaşanmamaktadır. Bu dönem de özellikle drama alanında olmak üzere edebiyatta büyük gelişmeler meydana gelmiştir. William Shakespeare bu dönemin önemli yazarlarından ve bu döneme birçok eseri kazandırmasının yanı sıra, İngilizcede bugün de yaygın kullanılmakta olan; *laugh myself to death* (gülmekten ölmek), *brave new world* (cesur yeni dünya), *brevity is the soul of wit* (laf kalabalığı yapmak seni daha akıllı göstermez), *we have seen better days* (daha iyi günler gördük), *the milk of human kindness* (insanın tabii şefkati) gibi deyim ve ifadeler kazandırmıştır (Priestley and Spear,1963:210).

2.3.3.2. 17.Yüzyıl

Bu dönemde yazı dili oldukça gelişmiş olup, Latince'den taklit edilerek yazılan abartılı yazın sanatları ve sözcüklerle dolu düzyazı üslubu daha çok sade bir dil haline bürünmüştür, Bu dönemde Fransızca İngilizce'de oldukça etkin olmuştur ancak John Milton, Fransız modellerden etkilenmeyip klasik Latin kökenli kelimeler kullanmıştır ve aynı zaman bu dönemde; 1775'de Samuel Johnson ilk İngilizce Sözlüğü Dictionary of the English Language) yazmıştır (Tutaş,2014).

2.3.3.3. 18. Yüzyıl

Bu dönemde akademi kurma fikirleri ortaya atılmış ve en etkili fikir Swift'in fikirleri olarak savunulmuştur. Aynı zaman eğitimde etkili olan Latince bu dönemde yerini İngilizceye bırakmıştır ve İngilizce ilköğretimde eğitim dili haline gelmiştir. Dryden bu dönemin önemli yazarlarından ve uzun süre geçmesine rağmen dili halende anlaşılır biçimdedir (Legouis,1965:68).

2.3.3.4. Victoria Dönemi

1837’de Kraliçe Victoria tahta geçtiğinde İngiltere en parlak dönemini yaşamaktaydı ve ülke her açıdan oldukça gelişmiş durumdaydı bu yüzden bu dönemde İngiltere’ye ‘dünyanın atölyesi’ (workshop of the world) unvanı verilmiştir.(Crystal,1997: 20-45). Dil açısından ise bu dönemde İngilizcede sözcüğün kökenini, tarihini, tanımlarını ve kazandığı anlamları dönemsel örneklerle veren sözlük Oxford English Dictionary’ yazılmış ve bu sözlük için 1857 de çalışmalara başlanmış ancak sözlüğün ilk cildi 1884’te çıkmış olup, tamamı 12 ciltlik olan bu sözlüğün tamamlanması yaklaşık 70 yılı almıştır (Tutaş, 2014).

2.3.3.5. 20. Yüzyıl

Televizyon, telefon gibi iletişim araçları bu dönemde yaygınlaştığı için bu dönemde en çok İngilizcede konuşmaya önem verilmekteydi.Bu dönemde konuşma İngilizcesinin giderek yaygınlaşmasından dolayı, konuşma dilinde de standartlaşmaya gidilmesine neden olunmuştur ve “BBC İngilizcesi” standart konuşma İngilizcesi olarak kabul edilmiştir (Tutaş, 2014).

2.3.3.6. 21.Yüzyıl

Birçok araştırmacı bir dilin küresel ya da dünya dili haline gelmesinde en önemli sebeplerin ekonomik güç olduğunu savunur (Crystal, 1997:62) ve aynı zamanda Birinci ve İkinci Dünya Savaşları’ndan sonra başarısız olmaya başlayan Britanya İmparatorluğu, onun aksine başarılı olan ABD’nin dilinin de İngilizce olmasından dolayı, İngilizce’nin kullanımı yayılmıştır. (Crystal,1997: 9-15). Son olarak İngilizce küresel bir dil olarak kabul edilmektedir çünkü Uluslararası ilişkilerde, bilimsel, sanatsal ya da politik toplantılarda ortak bir dilin varlığına ihtiyaç duyulmuş ve bu dil de İngilizce olmuştur. Birleşmiş Milletler’in resmi dili olmasının yanı sıra, İngilizce; Dünya bilim adamlarının yaklaşık %70’i tarafından bilinip okunmaktadır. Dolayısıyla birçok bilgi İngilizce sayesinde çok kolay ulaşılabilir (Crystal, 1997:64).

İNGİLİZ ALFABESİ

Latince den uyarlanmış olan bu alfabede 26 harf bulunmaktadır. En çok kullanılan harf “e” ve en az kullanılan harf ise “z” dir.

Tablo 4 : İngiliz Alfabeti

Harf	Okunuşu	Fonetik
<u>A</u>	<i>ey</i>	/eɪ/
<u>B</u>	<i>bi</i>	/bi:/
<u>C</u>	<i>si</i>	/si:/
<u>D</u>	<i>di</i>	/di:/
<u>E</u>	<i>i</i>	/i:/
<u>F</u>	<i>ef</i>	/ɛf/
<u>G</u>	<i>ci:</i>	/dʒi:/
<u>H</u>	<i>eyç</i>	/eɪtʃ/
		/heɪtʃ/
<u>I</u>	<i>ay</i>	/aɪ/
<u>J</u>	<i>cey</i>	/dʒeɪ/
	<i>jey</i>	/dʒaɪ/
<u>K</u>	<i>key</i>	/keɪ/
<u>L</u>	<i>el</i>	/ɛl/
<u>M</u>	<i>em</i>	/ɛm/
<u>N</u>	<i>en</i>	/ɛn/
<u>O</u>	<i>ou</i>	/oʊ/
<u>P</u>	<i>pi:</i>	/pi:/
<u>Q</u>	<i>kiu</i>	/kju:/
<u>R</u>	<i>ar:</i>	/aɪ/
<u>S</u>	<i>es</i>	/ɛs/
<u>T</u>	<i>ti</i>	/ti:/
<u>U</u>	<i>yu</i>	/ju:/
<u>V</u>	<i>vi:</i>	/vi:/
<u>W</u>	<i>dabilyu</i>	/dabilyu:/
<u>X</u>	<i>eks</i>	/ɛks/
<u>Y</u>	<i>way</i>	/waɪ/
<u>Z</u>	<i>zed</i>	/zɛd/
	<i>zi</i>	/zi:/
	<i>ızard</i>	/ˈɪzərd/

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜRT, TÜRK VE İNGİLİZ DİLLERİNİN SENTAKS DURUMLARI

3.1. KÜRT DİLİNİN (KÜRTÇE’NİN) SENTAKS DURUMU

3.1.1. Geniş Zaman (Dema Fireh)

- Fiilin söyleyiş anından önce başladığını, söyleyiş anında sürdüğünü, gelecekte de süreceğini zamandır.
- Geçerlilikleri her zaman söz konusu olan doğal ve bilimsel doğruları ifade ederken kullanılır
- Rutin olarak yapılan durumları ifade etmekte kullanılır.
- Sürekli yapılan durumları da ifade etmek için kullanılır.
- Kişilerin yaşamlarını anlatmada kullanılır.

Olumlu cümle’nin yüklem çekimi şöyledir:

TEKİL; “diçin” - gitmek

I.Kişi: Ez diçim (ben giderim)

II. Kişi: Tu diçî (sen gidersin)

III. Kişi Ew diçe (o gider)

ÇOĞUL;

I.Kişi: Em diçin (biz gideriz)

II. Kişi: Hûn diçin (siz gidersiniz)

III. Kişi Ew diçin (onlar giderler)

Belirtilen bu yüklem çekimleri cümlelerin sentaks durumuna göre incelendiğinde, cümlelerin sonunda kullanılır, bazen nesne alınca devrik olarak da kullanılabilir ancak genel olarak cümlelerin sonunda kullanılır. Fiilin başında “di” ve sonuna uygun şahıs zamiri kullanılır.

Yüklemin sonda olduğu durum;

Rojnameger li gelek deveran digerin.
(özne(gazeteciler) + nesne(birçok yeri) + yüklem (gezerler))

Leyla ji nan hez dike.

(özne(Leyla) + nesne (ekmek) + yüklem (sever))

Bu sentaks durumunda öncelikle özne, sonra nesne ve en son olarak da yüklem kullanılmıştır.

Azad diçe gund..

(özne + yüklem (gider) + tümleş (köye))

Bu cümle de ise yüklem sonda kullanılmamıştır aksine yüklem cümlelerin ortasında yer alır. Ayrıca cümlelerin sonunda dolaylı tümleş vardır ve özne yani işi yapan kişi bellidir.

Kürtçe de olumsuzluk eki “-na” ‘dır . Fiilin başında önek olarak kullanılır .

TEKİL; “diçin” - gitmek

I.Kişi:	Ez naçim	(ben gitmem)
II. Kişi:	Tu naçî	(sen gitmezsin)
III. Kişi	Ew naçe	(o gitmez)

ÇOĞUL;

I.Kişi:	Em naçin	(biz gitmeyiz)
II. Kişi:	Hûn naçin	(siz gitmezsiniz)
III. Kişi	Ew naçin	(onlar gitmezler)

3.1.2. Şimdiki Zaman (Dema Niha)

- Konuşma anında meydana gelen durumları ve oluşları ifade etmek için kullanılır.

Zozan sparteka xwe dinivêse

(Zozan ödevini yapıyor)

- Yakın gelecekte olması muhtemel olan ya da kesin olan durumları ve oluşları ifade etmek için kullanılır

Nîv saet paşê ez diçim dibistanê

(Ben yarım saat sonra okula gidiyorum)

Olumlu cümle'nin yüklem çekimi şöyledir:

TEKİL; “diçin” - gitmek

I.Kişi: Ez diçime (ben gidiyorum)

II. Kişi: Tu diçîye (sen gidiyorsun)

III. Kişi Ew diçeye (o gidiyor)

ÇOĞUL;

I.Kişi: Em diçine (biz gidiyoruz)

II. Kişi: Hûn diçine (siz gidiyorsunuz)

III. Kişi Ew diçine (onlar gidiyorlar)

Belirtilen bu yüklem çekimleri cümle'nin sentaks durumuna göre incelendiğinde, cümle'nin sonunda kullanılır, bazen nesne alınca devrik olarak da kullanılabilir ancak genel olarak cümle'nin sonunda kullanılır. Fiilin başında “di” ve sonuna uygun şahıs zamiri kullanılır ancak şimdiki zaman kipinin sonuna “e” eki eklenir.

Yüklemin sonda olduğu durum;

Zozan kovar dixwîne

(özne(zozan) + nesne(dergi) + yüklem (okuyor))

Emrah pirtûkê dixwîne

(özne(Emrah)+ nesne (kitap) + yüklem (okuyor))

Bu sentaks durumunda öncelikle özne, sonra nesne ve en son olarak da yüklem kullanılmıştır.

Muhammed diğeye dibistane..
(özne + yüklem (gidiyor) + tümleç (okula))

Bu cümle de ise yüklem sonda kullanılmamıştır aksine yüklem cümleinin ortasında yer alır. Ayrıca cümleinin sonunda dolaylı tümleş vardır ve özne yani işi yapan kişi bellidir.

Kürtçe de olumsuzluk eki “-na” ‘dır . Fiilin başında önek olarak kullanılır.

TEKİL; “nivîsîn” - yazmak

I.Kişi: Ez nanivîsîm (ben yazmıyorum)

II. Kişi: Tu nanivîsî (sen yazmıyorsun)

III. Kişi Ew nanivîse (o yazmıyor)

ÇOĞUL;

I.Kişi: Em nanivîsîn (biz yazmıyoruz)

II. Kişi: Hûn nanivîsîn (siz yazmıyorsunuz)

III. Kişi Ew nanivîsîn (onlar yazmıyorlar)

3.1.3. Geçmiş Zaman (Dema Bori)

- Geçmişte meydana gelen durumları , hikayeleri veya olayları ifade etmek için kullanılır.

Min pirtûk xwend.

(Ben kitap okudum.)

- Geçmişte meydana gelen durumları nesne kullanmadan da ifade edilebilir.

Ayşe çû.

(Ayşe gitti.)

Olumlu cümle'nin yüklem çekimi şöyledir:

TEKİL; "razan" - uyumak

I.Kişi: Ez razam (ben uyudum)

II. Kişi: Tu razayî (sen uyudun)

III. Kişi Ew raza (o uyudu)

ÇOĞUL;

I.Kişi: Em razan (biz uyuduk)

II. Kişi: Hûn razan (siz uyudunuz)

III. Kişi Ew razan (onlar uyudular)

Belirtilen bu yüklem çekimleri cümle'nin sentaks durumuna göre incelendiğinde, cümle'nin sonunda kullanılır, ancak nesne olduğu durumda bir.çok yerde nesneden sonra yüklem kullanılır.

Yüklemin sonda olduğu durum;

Mizgin kovar xwend

(özne(mizgin) + nesne(dergi) + yüklem (okudu))

Bawer

pirtûk

xwendin

(özne(Emrah)+ nesne (kitapları) + yüklem (okudu))

Özne tekil eril isim olursa ek olarak “-î” , tekil dişil isim olursa “-ê”, çoğul eril ve dişil olursa “-an” alır. Fiil nesneye göre çekilir. Nesne tekil olursa geçmiş zaman kökü “bû”alır; nesne çoğul olursa “bû + n” alır. Daha ayrıntılı detaylar için aşağıdaki örnekleri inceleyelim.

Nesnenin tekil olduğu durumlar;

Min gul dîtibû (Ben gül gördüm)

Te gul dîtibû (Sen gül gördün)

Wî / wê gul dîtibû (O, gül gördü)

Me gul dîtibû (Biz gül gördük)

We gul dîtibû (O, gül gördü)

Wan gul dîtibû (Onlar, gül gördü)

Nesnenin çoğul olduğu durumlar;

Min gul dîtibûn (Ben güller gördüm)

Te gul dîtibûn (Sen güller gördün)

Wî / wê gul dîtibûn (O, güller gördü)

Me gul dîtibûn (Biz güller gördük)

We gul dîtibûn (O, güller gördü)

Wan gul dîtibûn (Onlar, güller gördü)

Kürtçe de olumsuzluk eki “-na” ‘dır . Fiilin başında önek olarak kullanılır.

TEKİL; “çûndin” - gitmek

I.Kişi: Ez neçûme (ben gitmedim)

II. Kişi: Tu neçûye (sen gitmedin)

III. Kişi Ew neçûye (o gitmedi)

ÇOĞUL;

I.Kişi: Em neçûne (biz gitmedik)

II. Kişi: Hûn neçûne (siz gitmediniz)

III. Kişi Ew neçûne (onlar gitmediler)

3.1.4. Gelecek Zaman (Dema Dêbê)

- Gelecekte meydana gelecek olan durumları ya da konuşma anından sonraki zaman diliminde gerçekleşecek durumları ifade etmek için kullanılır.

Ez ê pirtûkan bixwînîm

(Ben kitapları okuyacağım.)

- Gelecekte meydana gelecek olan durumları nesne kullanmadan da ifade edilebilir.

Ez ê biçim.

(Ben gideceğim.)

Olumlu cümle'nin yüklem çekimi şöyledir:

TEKİL; “biçin” - gitmek

I.Kişi: Ez ê biçim (ben gideceğim)

II. Kişi: Tu yê biçî (sen gideceksin)

III. Kişi Ew ê biçe (o gidecek)

ÇOĞUL;

I.Kişi: Em ê biçin (biz gideceğiz)

II. Kişi: Hûn ê biçin (siz gideceksiniz)

III. Kişi Ew ê biçin (onlar gidecekler)

Belirtilen bu yüklem çekimleri cümle'nin sentaks durumuna göre incelendiğinde, cümle'nin sonunda kullanılır, ancak nesne olduğu durumda bir.çok yerde nesneden sonra yüklem kullanılır. Ayrıca özne ile fiil arasında gelecek zaman eki olarak “de” veya kısaltılmış şekli olan “ê” kullanılır. Sade fiillerin başında ek olarak “bi”, sonunda uygun şahıs zamirleri kullanılır.

Yüklemin sonda olduğu durum;

Bawer ê maran bikuje

(özne(Bawer) + nesne(yılanları) + yüklem (öldürecek))

Ez ê pirtûkê bixwînim

(özne(Ben) + nesne (kitabı) + yüklem (okuyacağım))

Gelecek zamanla ilgili bazı örnekler şöyledir:

Ez ê birevim (Ben kaçacağım)

Tu yê sêvan bişoyi (Sen elmaları yıkayacaksın)

Kürtçe de olumsuzluk eki “-na” ‘dır . Fiilin başında önek olarak kullanılır.

TEKİL; “çûndin” - gitmek

I.Kişi: Ez ê neçim (ben gitmeyeceğim)

II. Kişi: Tu yê neçi (sen gitmeyeceksin)

III. Kişi Ew ê neçe (o gitmeyecek)

ÇOĞUL;

I.Kişi: Em ê neçin (biz gitmeyeceğiz)

II. Kişi: Hûn ê neçin (siz gitmeyeceksiniz)

III. Kişi Ew ê neçin (onlar gitmeyecekler)

3.2. TÜRK DİLİNİN (TÜRKÇE’NİN) SENTAKS DURUMU

Türkçe eklemeli bir dil olduğundan sentaks durumuna geçmeden önce sentaks durumunun temelini oluşturan fiil (fiil) ‘i incelemek gerekir. Fiil; iş(kılış), durum, oluş anlatan sözcüklere denilir. Fiil kök ve gövdeleri “-mek,-mak” denilen mastar ekleri aldığıda tam fiil konumunu alır ancak zaman eklerini ya da sözcüklerini alınca da istenilen zamanda kullanma özelliğini gösterir.

Türkçe, fiile aldığı ek göre zaman konumunda değişiklik gösterir. Türkçe’nin sentaks durumunu zamanlara kelimelerin aldığı eklere ve cümledeki konumlarına göre detaylı incelemekteyiz. Türkçe de basit 4 zaman vardır. Bunlar; Bilinen (-di’li) geçmiş zaman, duyulan (-miş’li) geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman ve geniş zamandır.

Bu belirtilen zamanları cümledeki konumları, ek alma durumları, özne ile olan bağlantıları ve özne almadan ancak fiil eklemeli bir ek kullanarak cümlede özneyi gösterme, aynı yüklemelerin cümledeki farklı konumları ve farklı zaman çekimleriyle Türkçedeki sentaks durumuna göre aşağıda detaylı olarak incelenecektir.

3.2.1. Bilinen (-di’li) Geçmiş Zaman:

- Fiilin söylendiği vakitten önce yapıldığını bildirir.
- Fiilin kök ya da gövdelerine “-dı,di,du,dü,tı,ti,tu,tü” gibi ekler getirilerek yapılır.
- Kullanılan fiil geçmişte kesinlikle olmuş ve bitmiştir. Günümüz veya gelecekle olan herhangi bir ilişkisi bulunmamaktadır.
- Cümleyi ya da sözü söyleyen kişi fiili yapan veya fiile tanık olan kişidir.

Gör-dü-m (yapan kişi)

Gör- dü (tanık olan kişi)

Cümle'nin yüklem çekimi şöyledir:

TEKİL;

I.Kişi: oku-du- m

II. Kişi: oku-du-n

III. Kişi oku-du

ÇOĞUL;

I.Kişi: oku-du- k

II. Kişi: oku-du-nuz

III. Kişi oku-du-lar

Belirtilen bu yüklem çekimleri cümlelerin sentaks durumuna göre incelendiğinde cümle içinde ortada, sonda veya bazen de yalnız başına kullanabilir. Eğer bu fiiller yalnız başına cümle olarak kullanıldığında muhtemel bir soruya kısa bir cevap şeklinde verilmiş olup, kök olan fiile gerekli ekin gelmesi ve gerekli şahıs zaminin çekimlemesiyle yapılmıştır.

Yüklemin sonda olduğu durum;

Ahmet içeriye girdi.

Leyla kitap okudu

Murat arabasını yıkadı.

(özne + nesne + yüklem)

Bu sentaks durumunda öncelikle özne, sonra nesne ve en son olarak da yüklem kullanılmıştır.

Ahmet İçeriye girdi balkondan.
(zne + nesne + yüklem + nesne)

Bu cümle de ise yüklem sonda kullanılmamıştır aksine yüklem cümlenin ortasında yer alır. Ayrıca cümlede iki tane nesne mevcuttur. Özne yani işi yapan kişi bellidir.

İçeriye girdi balkondan.
(nesne + yüklem + nesne)

(III. Tekil Kişi)

Özne kullanılmamıştır ve şahıs belirtilmemiş ancak yüklemden III. Tekil kişi olduğu anlaşılmaktadır.

Git-ti-ler.

(yüklem)

Sadece yüklemin kullanılmasıyla, fiilin olduğu belirtilmiştir ancak nesne olmadığından detaylı bir cümle değildir. rnek incelendiğinde cümlenin kökü olan fiil “git” , “ti” olan di’li geçmiş zamanın ekini almıştır ve sonda yer alan “ler” eki ise bu tek kelimelik olan yüklemin öznesi rolü görevini stelenmektedir. Özne III. Kişi oğul ekidir.

Türkçede olumsuzluk eki “-me,-ma” ‘dır. Yüklemden kökten hemen sonra kullanıldığı takdirde özne ne olursa olsun cümleyi her daim olumsuzlaştırır.

Oku-ma-dı. (III.Kişi Tekil) Oku-ma-dı-lar (III.Kişi oğul)

Ahmet kitap okumadı

(zne + nesne + yüklem)

Türkçede soru eki “-mı,-mi,-mu, mü” ‘dır dır. Yüklemden sonra kullanıldığı taktirde özne ne olursa olsun cümleyi her daim sorulaştırır.

Oku-du mu? . (III. Kişi Tekil)

Oku-du-lar mı? (III.Kişi Çoğul)

Ahmet kitap okudu mu?

(özne + nesne + yüklem)

3.2.2. Şimdiki Zaman

- Fiilin söylendiği vaktin aynı anda olduğunu ya da olmaya başladığını bildirir.
- Fiilin kök ya da gövdelerine “-yor” eki getirilerek yapılır.

Üşü-yor-um (konuşulduğu an üşüme fiili de oluyor)

Konuş-u-yor (konuşma önceden başlamış, anlatılış sırasında sürüyor.)

- Sözü söyleyen kişi fiilin yapıldığı anı yaşamaktadır.
- Söz söyleyen kişi fiilin önceden başlanmış olup halen devam ettiğini ama konuşma esnasında bizzat yaşayan kişidir.

Cümle’nin yüklem çekimi şöyledir:

TEKİL;

I.Kişi: söyle-yor-um

II. Kişi: söyle-yor-sun

III. Kişi söyle-yor

ÇOĞUL;

I.Kişi: söyle-yor-uz

II. Kişi: söyle-yor-sunuz

III. Kişi söyle-yor-lar

Belirtilen bu yüklem çekimleri cümlelerin sentaks durumuna göre incelendiğinde, diğer zaman yapılarında da olduğu gibi cümle içinde ortada, sonda veya bazen de yalnız başına kullanabiliriz. Eğer bu fiiller yalnız başına cümle olarak kullanıldığında muhtemel bir soruya kısa bir cevap şeklinde verilmiş olup ya da bir tahmin yürütülmekte olup, kök olan fiile gerekli ekin gelmesi ve gerekli şahıs zamirinin çekimlemesiyle yapılmıştır.

Yüklemin sonda olduğu durum;

Ahmet içeriye giriyor.

Leyla ve Fatih kitap okuyorlar

Murat arabasını yıkıyor.

(özne + nesne + yüklem)

Bu sentaks durumunda öncelikle özne, sonra nesne ve en son olarak da yüklem kullanılmıştır.

Ahmet İçeriye giriyor balkondan.

(özne + nesne + yüklem + nesne)

Bu cümle de ise yüklem sonda kullanılmamıştır aksine yüklem cümlelerin ortasında yer alır. Ayrıca cümlede iki tane nesne mevcuttur. Özne yani işi yapan kişi bellidir.

3.2.3.Gelecek Zaman:

- Fiilin anlatıktan sonra gerçekleşeceğini bildirir.
- Fiilin kök ya da gövdelerine “-ecek,acak,” eki getirilerek yapılır.

Birkaç soru yazacağım.

Yarın yemeğe gidecek.

- Cümledeki fiil “ecek” kelimesine bazen ek olara “-dır,dir-tıt,tır,tur,tür” gibi ekler de alabilir, bu ekleri aldığı taktirde cümleye kesinlik ya da olasılık katar.

Otobüs, 20 dakika sonra hareket edecektir. (kesinlik)

Bu olaylardan birileri ders alacaktır. (olasılık)

Cümle’nin yüklem çekimi şöyledir:

TEKİL;

I.Kişi: gül-ecek-im

II. Kişi: gül-ecel-sin

III. Kişi gül-ecek

ÇOĞUL;

I.Kişi: gül-ecek-iz

II. Kişi: gül-ecek-siniz

III. Kişi gül-ecek-ler

Belirtilen bu yüklem çekimleri cümlelerin sentaks durumuna göre incelendiğinde, diğer zaman yapılarında da olduğu gibi cümle içinde ortada, sonda veya bazen de yalnız başına kullanabiliriz. Eğer bu fiiller yalnız başına cümle olarak kullanıldığında muhtemel bir soruya kısa bir cevap şeklinde verilmiş olup ya da bir

tahmin yürütölmekte olup, kök olan fiile gerekli ekin gelmesi ve gerekli şahıs zamirin çekimlemesiyle yapılmıştır.

Yüklemin sonda olduğu durum;

Ahmet içeriye girecek.

Leyla ve Fatih kitap okuyacaklar.

Murat arabasını yıkayacak.

(özne + nesne + yüklem)

Bu sentaks durumunda öncelikle özne, sonra nesne ve en son olarak da yüklem kullanılmıştır.

Ahmet İçeriye girecek balkondan.

(özne + nesne + yüklem + nesne)

Bu cümle de ise yüklem sonda kullanılmamıştır aksine yüklem cümlenin ortasında yer alır. Ayrıca cümlede iki tane nesne mevcuttur. Özne yani işi yapan kişi bellidir.

İçeriye girecek balkondan.

(nesne + yüklem + nesne)

(III. Tekil Kişi)

Özne kullanılmamıştır ve şahıs belirtilmemiş ancak yüklemde III. Tekil kişi olduğu anlaşılmaktadır.

Sev-ecek-im.

(yüklem)

Sadece yüklem kullanılmasıyla, fiilin olduğu belirtilmiştir ancak nesne olmadığından detaylı bir cümle değildir. Örnek incelendiğinde cümlenin kökü olan fiil “sev” , “ecek” olan gelecek zamanın ekini almıştır ve sonda yer alan “im” eki ise bu tek kelimelik olan yüklem öznesi rolü görevini üstlenmektedir. Özne I. Kişi tekil ekidir.

Türkçede olumsuzluk eki “-me,-ma” ‘dır. Yüklemde kökten hemen sonra kullanıldığı takdirde özne ne olursa olsun cümleyi her daim olumsuzlaştırır.

sev-me-ecek. (III.Kişi Tekil) sev-me-ecek-lar (III.Kişi Çoğul)

Ayşe kitabı sevmeyecek.
(özne + nesne + yüklem)

Türkçede soru eki “-mı,-mi,-mu, mü” ‘dır. Yüklemden sonra kullanıldığı takdirde özne ne olursa olsun cümleyi her daim sorulaştırır.

Sev-ecek mi? . (III. Kişi Tekil) sev-ecek-ler mi? (III.Kişi Çoğul)

Ayşe kitabı sevecek mi?
(özne + nesne + yüklem)

3.2.4.Geniş Zaman:

- Fiilin söyleyiş anından önce başladığını, söyleyiş anında sürdüğünü, gelecekte de süreceğini zamandır.
- Fiilin tabanlarına (-r) getirilerek yapılır.
- Olumsuz biçimi “-mez-maz” getirilerek yapılır.
- Sürekli yapılan durumları da ifade etmek için kullanılır.
- Genel ve geçer doğruların olduğu durumları da ifade etmekte kullanılır.

Cümle’nin yüklem çekimi şöyledir:

TEKİL;

I.Kişi: konuş-ur-um

II. Kişi: konuş-ur-sun

III. Kişi konuş-ur

ÇOĞUL;

I.Kişi: konuş-ur-uz

II. Kişi: konuş-ur-sunuz

III. Kişi konuş-ur-lar

Belirtilen bu yüklem çekimleri cümlelerin sentaks durumuna göre incelendiğinde, diğer zaman yapılarında da olduğu gibi cümle içinde ortada, sonda veya bazen de yalnız başına kullanılabilir. Eğer bu fiiller yalnız başına cümle olarak kullanıldığında muhtemel bir soruya kısa bir cevap şeklinde verilmiş olup ya da bir tahmin yürütülmekte olup, kök olan fiile gerekli ekin gelmesi ve gerekli şahıs zaminin çekimlemesiyle yapılmıştır.

Yüklemin sonda olduğu durum;

Ahmet içeriye girer.

Leyla ve Fatih kitap okurlar.

Murat arabasını yıkar.

(özne + nesne + yüklem)

Bu sentaks durumunda öncelikle özne, sonra nesne ve en son olarak da yüklem kullanılmıştır.

Ahmet İçeriye girer balkondan.

(zne + nesne + yüklem + nesne)

Bu cümle de ise yüklem sonda kullanılmamıştır aksine yüklem cümlenin ortasında yer alır. Ayrıca cümlede iki tane nesne mevcuttur. Özne yani işi yapan kişi bellidir.

İçeriye girer balkondan.

(nesne + yüklem + nesne)

(III. Tekil Kişi)

Özne kullanılmamıştır ve şahıs belirtilmemiş ancak yüklemden III. Tekil kişi olduğu anlaşılmaktadır.

Sev-er-im.

(yüklem)

Sadece yüklemin kullanılmasıyla, fiilin olduğu belirtilmiştir ancak nesne olmadığından detaylı bir cümle değildir. rnek incelendiğinde cümlenin kökü olan fiil “sev” , “er” olan geniş zamanın ekini almıştır ve sonda yer alan “im” eki ise bu tek kelimelik olan yüklemin öznesi rolü görevini stelenmektedir. Özne I. Kişi tekil ekidir.

Türkçede olumsuzluk eki “-me,-ma” ‘dır ancak geniş zaman olumsuzluk eki “-mez,-maz” olarak gelir ve yüklemde kökten hemen sonra kullanıldığı taktirde özne ne olursa olsun cümleyi her daim olumsuzlaştırır.

Oku-maz. (III.Kişi Tekil)

Oku-maz-lar (III.Kişi Çoğul)

Ahmet

kitap

okumaz.

(özne + nesne + yüklem)

Türkçede soru eki “-mı,-mi,-mu, mü” ‘dır dır. Yüklemden sonra kullanıldığı taktirde özne ne olursa olsun cümleyi her daim sorulaştırır.

Oku-r mu? . (III. Kişi Tekil)

Oku-r-lar mı? (III.Kişi Çoğul)

Ahmet

kitap

okur mu?

(özne + nesne + yüklem)

3.3. İNGİLİZ DİLİNİN (İNGİLİZCE’NİN) SENTAKS DURUMU

3.3.1. Simple Present Tense (Geniş Zaman):

- Fiilin söyleyiş anından önce başladığını, söyleyiş anında sürdüğünü, gelecekte de süreceğini zamandır.
- İngilizce de en çok kullanılan zamandır.
- Esas fiilin yanında yardımcı fiiller mevcuttur. Yardımcı fiiller “do” ve “does”dır.
- Olumsuz biçimi esas fiillerden önce özne ye göre “doesn’t” ve “don’t” getirilerek yapılır.
- Sürekli yapılan durumları ya da rutin bir günlüğü ifade etmek için kullanılırlar.
- Genel ve geçer doğruların olduğu durumları da ifade etmekte kullanılır.

Cümle’nin yüklem çekimi özne ile yapılır:

TEKİL;

I.Kişi:	I speak (konuş-ur-um)
II. Kişi:	You speak (konuş-ur-sun)
III. Kişi	He speaks (konuş-ur)
	She speaks (konuş-ur)
	It speaks (konuş-ur)

Olumlu cümle yapılarında III. Kişi tekiler, fiilin sonu –s,-es ya da ies takısı alır. He (Erkekler için o), she (bayanlar için o) ve it (hayvan ile cansız varlıklar için) III. Kişi tekil öznelerdir.

III. Kişi Tekil öznelerin fiilde ek alma durumu şöyledir;

- Eğer cümlede yer alan fiilin sonu -ch,-ss,-o-x ile bitiyorsa fiilin sonun “-es” eklenir.

Watch - watches

pass- passes

- Eğer cümlede yer alan fiilin sonu –y ile biterse ve –y den önceki harf sessiz harf ise y silinir ve fiilin sonun “-ies” gelir.

Study – studies

fly- flies

- Diğer durumlarda ise fiilin sonuna sadece “s” takısı gelir.

Play- plays

read-reads

ÇOĞUL;

Çoğul öznelerle cümle kurulurken olumlu cümle yapılarında fiil her hangi bir ek almaz

I.Kişi: We speak (konuş-ur-uz)

II. Kişi: You speak (konuş-ur-sunuz)

III. Kişi they speak (konuş-ur-lar)

Cümle olumsuz olduğunda eğer özne III. Kişi tekil ise kendisinden sonra “doesn’t “ gelir ve esas fiil de yalın halde kullanılır.

She doesn’t speak French (Fransızca konuşmaz.)

he doesn’t speak French (Fransızca konuşmaz.)

It doesn’t speak French (Fransızca konuşmaz.)

Diğer öznelerde ise olumsuz yapılıncı cümlede öznenen sonra “don’t” gelir ve esas fiil yalın halde kullanılır , esas fiil herhangi bir ek almaz.

I don’t speak French (Fransızca konuşmam.)

You don’t speak French (Fransızca konuşmazsın.)

we don’t speak French (Fransızca konuşmayız.)

You don’t speak French (Fransızca konuşmazsınız.)

they don’t speak French (Fransızca konuşurlar mı?)

Soru cümleleri yapıldığında ise “do” ve “does” yardımcı fiilleri öznenen önce gelir ve öznenen sonra da esas fiil ve tamamlayıcılar gelir. “Does” yardımcı fiili she/he/it ile kullılırken, “do” yardımcı fiili ise I/we/you/they ile kullanılır.

Do I speak French ? (Fransızca konuşur muyum ?)

Do you speak French ? (Fransızca konuşur musun ?)

Do we speak French ? (Fransızca konuşur muyuz ?)

Do they speak French ? (Fransızca konuşurlar mı ?)

Do you speak French ? (Fransızca konuşur musunuz ?)

Does she speak French ? (Fransızca konuşur mu?)

Does he speak French ? (Fransızca konuşur mu ?)

Does it speak French ? (Fransızca konuşur mu ?)

Genel olarak belirtilen bu yüklem çekimleri cümlelerin sentaks durumuna göre incelendiğinde, cümle içinde ortada veya nesnesiz olunca sonda kullanılabilir ancak yalnız başına kullanılmaz. Dolayısıyla İngilizcede yer alan tüm cümleler devriktir ve yüklem ortada yazılır.

Yüklemin ortada olduğu durum;

Ahmet drinks milk

(Ahmet içer süt)

(özne + yüklem nesne)

Leyla and Fatih read a book.

(özne(Leyla ve fatih) + yüklem (okurlar) + nesne (kitap))

Murat washes his car .

(özne(Murat) + yüklem (yıklar) + nesne (arabasını))

Bu sentaks durumunda öncelikle özne, sonra yüklem ve en son olarak da nesne kullanılmıştır.

I come

(Özne (ben) + yüklem(gelirim))

Bu cümlede özne ve sadece yüklem kullanılmıştır ancak nesne bulunmamaktadır. Genellikle İngilizcede bu tür cümlelerle karşılaşmak oldukça nadirdir ama konuşma dilinde kullanılması muhtemel bir durumdur. Nesne olmadığından burada yüklemin ortada olduğu kuralı kısmen ihlal edilmiş olup, yüklem sona da gelmiş oluyor. Aşağıdaki örnek de bu kullanıma benzerdir;

Tom dances.

(Özne (Tom) + yüklem(dans eder))

III. Kişi Tekil

3.3.2.Simple Present Continuous Tense (Şimdiki Zaman)

- Fiilin konuşma anından ya da söylendiği vaktin aynı anda olduğunu bildirmek için kullanılır.
- Sözü söyleyen kişi fiili ya da yaşanan durumu o anda yaşamaktadır.
- İngilizce de en çok kullanılan zamanlardan biridir
- Esas fiilin yanında yardımcı fiiller mevcuttur. Yardımcı fiiller “am

,is, are “dır ve Olumsuz biçimi esas fiillerden önce özne ye göre “am not, isn’t, aren’t” getirilerek yapılır.

Cümle’nin yüklem çekimi özne ile yapılır ve Özne yardımcı fiil alırken, yüklem de –ing takısı alır.

TEKİL;

I.Kişi: I am walking (yürü-yor-um)

II. Kişi: You are walking (yürü-yor-sun)

III. Kişi He is walking (yürü-yor)

She is walking (yürü-yor)

It is walking (yürü-yor)

ÇOĞUL;

Çoğul öznelerle cümle kurulurken olumlu cümle yapılarında fiil –ing alır ve özne yardımcı fiil alır.

I.Kişi: We are walking (yürü-yor-uz)

II. Kişi: You are walking (yürü-yor-sunuz)

III. Kişi They are walking (yürü-yor-lar)

Cümle olumsuz olduğunda eğer özne III. Kişi tekil ise kendisinden sonra “isn’t” gelir ve esas fiil de yalın halde kullanılır.

She isn’t walking alone. (yalnız yürümüyor.)

he isn’t walking alone (yalnız yürümüyor.)

It isn’t walking alone . (yalnız yürümüyor.)

Diğer öznelerde ise olumsuz yapılıncı cümlede öznenen sonra “I” için “am not” ve diğerleri için “aren’t” gelir.

I am not walking alone . (yalnız yürümüyorum.)

You aren’t walking alone (yalnız yürümüyorsun)

we aren’t walking alone (yalnız yürümüyoruz)

You aren’t walking alone (yalnız yürümüyorsunuz)

they aren’t walking alone (yalnız yürümüyorlar)

Soru cümleleri yapıldığında ise “am, is, are ” yardımcı fiilleri öznenen önce gelir ve öznenen sonra da esas fiil –ing ile ve tamamlayıcılar gelir. “is” yardımcı fiili she/he/it ile kullılırken, “are ” yardımcı fiili ise we/you/they ile , “am” yardımcı fiili ise I ile kullanılır.

Am I walking alone ? (yalnız yürüyor muyum ?)

Are you walking alone ? (yalnız yürüyor musun ?)

Are we walking alone ? (yalnız yürüyor muyuz ?)

Are they walking alone ? (yalnız yürüyorlar mı ?)

Are you walking alone ? (yalnız yürüyor musunuz ?)

Is she walking alone ? (yalnız yürüyor mu?)

Is he walking alone ? (yalnız yürüyor mu ?)

Is it walking alone ? (yalnız yürüyor mu ?)

Genel olarak belirtilen bu yüklem çekimleri cümlelerin sentaks durumuna göre incelendiğinde, cümle içinde ortada veya nesnesiz olunca sonda kullanılabilir ancak yalnız başına kullanılmaz. Dolayısıyla İngilizcede yer alan tüm cümleler devriktir ve yüklem ortada yazılır.

Yüklemin ortada olduğu durum;

Ahmet is drinking milk

(Ahmet içiyor süt)

(özne + yüklem + nesne)

Leyla and Fatih are reading a book.

(özne(Leyla ve fatih) + yüklem (okuyorlar) + nesne (kitap))

Murat is washing his car .

(özne(Murat) + yüklem (yıkıyor) + nesne (arabasını))

Bu sentaks durumunda öncelikle özne, sonra yüklem ve en son olarak da nesne kullanılmıştır.

I am coming

(Özne (ben) + yüklem(geliyor))

Bu cümlede özne ve sadece yüklem kullanılmıştır ancak nesne bulunmamaktadır. Genellikle İngilizcede bu tür cümlelerle karşılaşmak oldukça nadirdir ama konuşma dilinde kullanılması muhtemel bir durumdur. Nesne

olmadığından burada yüklemnin ortada olduğu kuralı kısmen ihlal edilmiş olup, yüklem sona da gelmiş oluyor. Aşağıdaki örnek de bu kullanıma benzerdir;

Tom is dancing.

(Özne (Tom) + yüklem(dans ediyor.))

III. Kişi Tekil

3.3.3. Simple Past Tense (Geçmiş Zaman)

- Fiilin söylendiği vakitten önce yapıldığını bildirir.
- Kullanılan fiil geçmişte kesinlikle olmuş ve bitmiştir. Günümüz veya gelecekle olan herhangi bir ilişkisi bulunmamaktadır.
- Cümleyi ya da sözü söyleyen kişi fiili yapan veya fiile tanık olan kişidir.
- İngilizce de en çok kullanılan zamanlardan biridir
- Olumlu cümlede esas fiilin yanında yardımcı fiiller yoktur çünkü fiil yalın halde değil, 2.halde yani geçmiş haliyle kullanılır. Olumsuz cümlelerde ise özne ne olursa olsun yardımcı fiil olarak “didn’t” kullanılır ve esas fiil yalın haldedir. Soru cümlesinde özne den önce “did” yardımcı fiili ve öznenen sonra gelen fiil yalın halde kullanılır.

TEKİL;

I.Kişi: I went home . (eve git-ti-m)

II. Kişi: You went home. (eve git-ti-n)

III. Kişi He went home (eve git-ti)

She went home (eve git-ti)

It went home (eve git-ti)

ÇOĞUL;

Çoğul öznelerle cümle kurulurken olumlu cümle yapılarında fiil tekrar past şeklinde yani 2. halde kullanılır.

I.Kişi: We went home (eve git-ti-k)

II. Kişi: You went home (eve git-ti-niz)

III. Kişi They went home (eve git-ti-ler)

Cümle olumsuz olduğunda öznelerden sonra “didn’t “ gelir ve esas fiil de yalın halde kullanılır.

She didn’t go home. (eve git-me-di.)

he didn’t go home (eve git-me-di.)

It didn’t go home. (eve git-me-di.)

I didn’t go home. (eve git-me-di-m.)

You didn’t go home (eve git-me-di-n.)

we didn’t go home (eve git-me-di-k.)

You didn’t go home (eve git-me-di-niz.)

they didn’t go home (eve git-me-di-ler.)

Soru cümleleri yapıldığında ise “did ” yardımcı fiilleri özneden önce gelir ve özneden sonra da esas fiil ve tamamlayıcılar gelir.

Did I go home ? (eve gittim mi ?)

Did you go home? (eve gittin mi ?)

Did we go home? (eve gittik mi ?)

Did they go home? (eve gittiler mi ?)

Did you go home? (eve gittiniz mi ?)

Did she go home? (eve gitti mi?)

Did he go home? (eve gitti mi ?)

Did it go home? (eve gitti mi ?)

Genel olarak belirtilen bu yüklem çekimleri cümlelerin sentaks durumuna göre incelendiğinde, cümle içinde ortada veya nesnesiz olunca sonda kullanılabilir ancak yalnız başına kullanılmaz. Dolayısıyla İngilizcede yer alan tüm cümleler devriktir ve yüklem ortada yazılır.

Yüklemin ortada olduğu durum;

Ahmet drank milk
(Ahmet içti süt)

(özne + yüklem + nesne)

Leyla and Fatih read a book.

(özne(Leyla ve fatih) + yüklem (okudular) + nesne (kitap))

Murat washed his car .

(özne(Murat) + yüklem (yıkadı) + nesne (arabasını))

Bu sentaks durumunda öncelikle özne, sonra yüklem ve en son olarak da nesne kullanılmıştır.

I came

(Özne (ben) + yüklem(geldim))

Bu cümlede özne ve sadece yüklem kullanılmıştır ancak nesne bulunmamaktadır. Genellikle İngilizcede bu tür cümlelerle karşılaşmak oldukça nadirdir ama konuşma dilinde kullanılması muhtemel bir durumdur. Nesne olmadığından burada yüklem ortada olduğu kuralı kısmen ihlal edilmiş olup, yüklem sona da gelmiş oluyor. Aşağıdaki örnek de bu kullanıma benzerdir;

Tom danced

(Özne (Tom) + yüklem(dans etti.))

III. Kişi Tekil

3.3.4. FutureTense (Gelecek Zaman)

- Fiilin anlatıştan sonra gerçekleşeceğini bildirir.
- Gelecekte olacak bir plan ya da durum için kullanılır.
- İngilizce de en çok kullanılan zamanlardan biridir
- Olumlu cümlede esas fiilin yanında yardımcı fiiller vardır , öznede sonra “am,is,are going to” gelir ve to’dan sonra gelen fiil yalın halde gelir ve herhangi bir ek almaz. Olumsuz cümlelerde ise öznenin tekil ve çoğulluğuna göre yardımcı fiil olan “am,is,are” gelir ve bu yardımcı fiillerden sonra “not” kullanılır, daha sonra “going to” eki kullanılır ve en son fiil yalın halde gelir. Soru cümlesinde özne den önce “am ,is,are ” yardımcı fiili ve öznenin sonra “going to” ve fiilin yalın hali gelir.

TEKİL;

I.Kişi: I am going to come home . (eve gel-ecek-im)

II. Kişi: You are going to come home . (eve gel-ecek-sin)

III. Kişi He is going to come home (eve gel-ecek.)

She is going to come home (eve gel-ecek.)

It is going to come home (eve gel-ecek.)

ÇOĞUL;

Çoğul öznelerle cümle kurulurken olumlu cümle yapılarında “are going to” ve fiilin yalın hali kullanılır.

I.Kişi: We are going to come home (eve gel-ecek-iz.)

II. Kişi: You are going to come home (eve gel-ecek-siniz.)

III. Kişi they are going to come home (eve gel-ecek-ler.)

Cümle olumsuz olduğunda öznelerden sonra “am not, isn’t, aren’t going to “ gelir ve esas fiil de yalın halde kullanılır.

She isn’t going to come home (eve gel-me-ecek)

he isn’t going to come home (eve gel-me-ecek)

It isn’t going to come home (eve gel-me-ecek)

I am not going to come home (eve gel-me-ecek-im)

You aren’t going to come home (eve gel-me-ecek-sin)

we aren’t going to come home (eve gel-me-ecek-iz)

You aren’t going to come home (eve gel-me-ecek-siniz)

they aren’t going to come home (eve gel-me-ecek-ler)

Soru cümleleri yapıldığında ise “am,is,are ” yardımcı fiilleri özneden önce gelir ve özneden sonra da “going to” ile esas fiil ve tamamlayıcılar gelir.

Am I going to come home ? (eve gelecek miyim ?)

Are you going to come home ? (eve gelecek misin ?)

Are we going to come home ? (eve gelecek miyiz ?)

Are they going to come home ? (eve gelecekler mi ?)

Are you going to come home ? (eve gelecek misiniz ?)

Is she going to come home ? (eve gelecek mi ?)

Is he going to come home ? (eve gelecek mi ?)

Is it going to come home ? (eve gelecek mi ?)

Genel olarak belirtilen bu yüklem çekimleri cümlelerin sentaks durumuna göre incelendiğinde, cümle içinde ortada veya nesnesiz olunca sonda kullanılabilir ancak yalnız başına kullanılmaz. Dolayısıyla İngilizcede yer alan tüm cümleler devriktir ve yüklem ortada yazılır.

Yüklemin ortada olduğu durum;

Ahmet is going to drink milk

(Ahmet içecek süt)

(özne + yüklem + nesne)

Leyla and Fatih are going to read a book.

(özne(Leyla ve fatih) + yüklem (okuyacaklar) + nesne (kitap))

Murat is going to wash his car .

(özne(Murat) + yüklem (yıkayacak) + nesne (arabasını))

Bu sentaks durumunda öncelikle özne, sonra yüklem ve en son olarak da nesne kullanılmıştır.

I am going to come

(Özne (ben) + yüklem(geleceğim))

Bu cümlede özne ve sadece yüklem kullanılmıştır ancak nesne bulunmamaktadır. Genellikle İngilizcede bu tür cümlelerle karşılaşmak oldukça nadirdir ama konuşma dilinde kullanılması muhtemel bir durumdur. Nesne olmadığından burada yüklem ortada olduğu kuralı kısmen ihlal edilmiş olup, yüklem sona da gelmiş oluyor. Aşağıdaki örnek de bu kullanıma benzerdir;

Tom is going to dance

(Özne (Tom) + yüklem(dans edecek.))

III. Kişi Tekil

3.4.BULGULAR

3.4.1. BENZERLİKLER

Kürtçe, Türkçe ve İngilizcede geniş zaman incelendiğinde, nesne almadığı durumda her üç dilde de önce özne ve sonra yüklem gelir.

Ez diçim (ben giderim) (özne + yüklem)

Ben giderim (özne + yüklem)

I go. (ben giderim) (özne + yüklem)

Kürtçe, Türkçe ve İngilizcede şimdiki zaman incelendiğinde, nesne almadığı durumda her üç dilde de önce özne ve sonra yüklem gelir.

Zozan diçiye (zozan gidiyor) (özne + yüklem)

Emrah gidiyor (özne + yüklem)

I am going. (ben giderim) (özne + yüklem)

Kürtçe, Türkçe ve İngilizcede geçmiş zaman incelendiğinde, nesne almadığı durumda her üç dilde de önce özne ve sonra yüklem gelir.

Ez razam (ben uyudum) (özne + yüklem)

Emrah uyudu (özne + yüklem)

I slept. (ben giderim) (özne + yüklem)

Kürtçe, Türkçe ve İngilizcede gelecek zaman incelendiğinde, nesne almadığı durumda her üç dilde de önce özne ve sonra yüklem gelir.

Ez ê biçim (ben gideceğim) (özne + yüklem)

Emrah gidecek (özne + yüklem)

Emrah is going to go. (Emrah gidecek) (özne + yüklem)

Geniş zamana göre cümlelerin nesne aldığı durumlar incelendiğinde, Kürtçe ve İngilizcenin nesnesi yüklemden sonra gelir ve kurallı cümleyi oluşturur ancak Türkçede öznenin sonra yüklem gelmesi kurallı cümleyi oluşturmaz ve devrik olur.

Azad diçe gund..

(özne + yüklem (gider) + tümleç (köye))

Azad goes to the village.

(özne + yüklem (gider) + tümleç (köye))

İçeriye girer balkondan.

(nesne + yüklem + nesne) (Devrik cümledir.)

Şimdiki zamana göre cümlelerin nesne aldığı durumlar incelendiğinde, Kürtçe ve İngilizcenin nesnesi yüklemden sonra gelir ve kurallı cümleyi oluşturur.

Zozan kovar dixwîne
(özne(zozan) + nesne(dergi) + yüklem (okuyor))

Ahmet is drinking milk
(Ahmet içiyor süt)
(özne + yüklem + nesne)

Geçmiş zamana göre cümlelerin nesne aldığı durumlar incelendiğinde, Kürtçe ve İngilizcenin nesnesi yüklemden sonra gelir ve kurallı cümleyi oluşturur

Mizgin kovar xwend
(özne(mizgin) + nesne(dergi) + yüklem (okudu))

Ahmet drank milk

(Ahmet içti süt)

(özne + yüklem + nesne)

Gelecek zamana göre cümlelerin nesne aldığı durumlar incelendiğinde, Kürtçe ve İngilizcenin nesnesi yüklemden sonra gelir ve kurallı cümleyi oluşturur

Ez ê pirtûkê bixwînîm

(özne(Ben) + nesne (kitabı) + yüklem (okuyacağım))

Ahmet is going to drink milk

(Ahmet içecek süt)

(özne + yüklem + nesne)

Türkçe ve Kürtçenin cümledeki yüklemleri incelendiğinde zamana göre yüklem çekimlenince, yüklem başına veya sonu eklerle birleştirilerek yapılır.

diçim diçime biçim

giderim gidiyorum gideceğim

İngilizcenin bazı durumlarında ise fiilden hemen sonra gelen ekler ; Kürtçe ve Türkçede yüklemi zamana göre oluşturmada paralellik oluşturur.

I passed

Clara goes

Tim studies

Kürtçe ve Türkçede III.tekil özne için kullanılan tek bir sözcük vardır. İngilizcedeki gibi farklı üç tane özne bulunmamaktadır.

Kürtçede o = ew (Eril, dişil, hayvan ve cansız varlıklar için kullanılır.)

Türkçede o (Eril, dişil, hayvan ve cansız varlıklar için kullanılır.)

3.4.2. FARKLILIKLAR

Türkçede cümle yapısı; özne, nesne/tümleç ve yüklemdir. Ancak İngilizce ve Kürtçe de ise cümle yapısı ise özne, yüklem ve nesne veya tümleçdir.

Azad	diçe	gund..
(özne +	yüklem (gider) +	tümleç (köye))

Azad	goes to the village.	
(özne +	yüklem (gider) +	tümleç (köye))

Azad	köye	gider.
(özne)	(nesne)	(yüklem)

İngilizce oluşturulan cümlelerin yüklemeleri incelendiğinde zamana göre yüklem çekimlenince, yüklemden önce ek sözcükler gelir. Bunlar yardımcı fiillerdir ve yüklemden önce gelir.

I **am** going.

He **is going to** go.

Her üç dilde de cümlede olumsuzluk yapmak için kullanılan ek veya yardımcı filleri farklıdır. İngilizcede “not”, Türkçede “mez,maz,me,ma” ve Kürtçede “na” kullanılır.

She doesn't go gitmezEw naçe

He didn't go gitmedi Ew neçûye

İngilizcede III. Tekil kişi için kullanılan özne farklıdır yani eril, dişil ve cansız varlıklar için kullanılan “o” öznesi aynı değildir.

She - Bayanlar için o

He - Erkekler için o

It - Hayvan ve cansız varlıklar için o

Cümlelerde yer alan nesneleri çoğullaştırmak için kullanılan ek her üç dilde de farklıdır. İngilizcede “s,es,ies” , Kürtçede “en” ve Türkçeden “ler” kullanılır ancak Kürtçede ise nesneyi çoğullaştırmak için nesne ye “en” eki eklenmez , onun yerine yükleme eklenir.

rose (Tekil) roses (çoğul)

gül (Tekil) güller (çoğul)

Min gul dîtibû (Ben gül gördüm) - Tekil

Min gul dîtibûn (Ben güller gördüm) -Çoğul

SONUÇ

Çalışmada öncelikli olarak dil, dil kavramı, anadil kavramı, dillerin doğuşu ve dil ile kültür arasındaki ilişki incelenmiş ve dilin insanın yaşamında her daim olduğu, insanlığın varoluşundan bu yana çeşitliliklerde gelişip devam ettiği saptanmıştır. Ayrıca yeryüzünde birçok dilin mevcut olduğu ancak Dünya'nın varoluşundan bu yana tüm dillerin olmadığı, sadece bir kısmının günümüz yeryüzünde konuşulduğu tespit edilmiştir.

Çalışma boyunca Kürt, Türk ve İngiliz dillerinin doğduğu bölgeler, etnik kökenleri ve kısa bir tarihi araştırılmış olup, bu dillerin birçok farklı bölgede farklı bireyler tarafından konuşulduğu ve halende günümüzde konuşulduğu bilinmektedir. Bazı yörelerde etkisini kaybederken, bazı yörelerde gelişerek devam etmektedirler. Çalışmada yer alan Kürt, Türk ve İngiliz dillerinin tarih sahnesine çıkışıyla ilgili yapılan kısa bir araştırmadan sonra, bu dillerin sentaks durumları nitel olarak incelenip farklı ve benzer veriler elde edilmiştir.

Çalışmada yer alan Kürt, Türk ve İngiliz dilleriyle cümleler oluşturulduğunda; cümlenin içinde yer alan özne, nesne, tümleç veya yüklem cümledeki konum veya yapılarına göre benzerlikler ve farklılıklar gösterebilir. İngilizcede olumlu cümle oluştururken (Özne +yüklem+nesne) bağlantısı görülür. Bu durum Kürtçe içinde aynı sonuçları vermektedir. Dolayısıyla İngilizce ve Kürtçede kurallı cümle oluşturmak istediğimizde (Özne +yüklem+nesne) bağlantısını kullanırız ancak bu durum Türkçede aynı değildir. Çünkü Türkçede kurallı bir cümle oluşturmak istenildiğinde yüklem en sonda yer alır, yani kurallı cümle için kullanılan

genel örüntü; Özne + nesne + yüklem'dir; ancak bazı durumlarda yüklem ortada yer alabilir. Bu durumlar istisnai durumlarda ve çok fazla Türkçede mevcut değildir çünkü bu durum kurallı cümle yapısını oluşturmamakla beraber devrik olur ve Türkçede devrik cümle kullanımı çok yaygın olarak benimsenmemektedir. İlâveten cümleleri oluştururken cümlenin içinde yüklem veya nesne görevini gören her bir kelime farklı ekler alıp farklı roller üstelendiği, hatta bu dillerdeki olumsuzluk eklerinin farklı olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ahmad, S. (2003). Pirtûka Rêziman: zaravayê Kurmancî; Kurmanci-Kurdishgrammar. MOst.
- Akalın, Prof. Dr. Şükrü Haluk, Atatürk Döneminde Türkçe ve Türk Dil Kurumu Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi
- Akarsu, B. (1998). Wilhelm Von Humboldt'da Dil - Kültür Bağlantısı. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Akgündüz, Hasan. Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümlemeler Yüksek Lisans Ders Notları, Diyarbakır 2006.
- Aksan, D.(1998). Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim, 1, Ankara
- Aksan, D. (2000). Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim. (1), TDK Yayınları: Ankara.
- Aksan, D. (2004). Dilbilim ve Türkçe Yazıları. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Aksan, D. (2007). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: TDK Yayınları.
- Atatürk, Mustafa Kemal (1959, 1961). Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, 2. baskı, Ankara.
- Atatürk, Mustafa Kemal (1952). Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Banguoğlu, T. (1964). Eski Türkçe Üzerine. Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 77-84.
- Banguoğlu, Tahsin. (2004). Türkçenin Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları: 258, Ankara.
- Blau, J. (1992). The Kurdish Language and Literature. InstituteKurde. org.

- Boyîk, Dr. Eskerê (2004). Nûra Elegezê Çend dîdem ji edebiyata Kurdên Ermenistanê, Deutschland.
- Bulut, F. (1993). *Kürt dilinin tarihçesi* (Vol. 15). Tüm zamanlar yayıncılık.
- Buran, A. (2011). Kürtler ve Kürt Dili. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6, 3.
- Çetin, Celalettin. “ Dilimiz, Kültürümüz, Kimliğimiz, Bilim ve Eğitim Dili Türkçe” Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe. İstanbul: İTÜ İnşaat Fakültesi Matbaası, 1995. s. 47–68, s. 55.
- Ciwan, Murad(1992), Türkçe Açıklmalı Kürtçe Dilbilgisi, Türkiye
- Crystal, D.(1997). English as a Global Language. Cambridge: CUP.
- Demircan, Ahmet (2007). Dillerin Sınıflandırılması ve Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri, Ankara.
- Denzin, N.K.,& Lincoln, Y.S. (2005). Introduction: The discipline and practice of qualitative research. In N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (Eds.), *The sage handbook of qualitative research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Dilâçar, A. (1968). Dil, Diller, Dilcilik. *Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları*.
- Eker, S. (2005), Çağdaş Türk Dili, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ergin, Muharrem (1977). Türk Dil Bilgisi, Minnetoğlu Yayınları, İstanbul.
- Ergin, M. (2007). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak Basın/Yayım/Dağıtım.
- Ergin, Prof. Dr. Muharrem, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Basım, İstanbul, 2008, s.3 Konuşma Dili, Yazı Dili.
- Erkman, F. (2000), Dile Genel Bir Bakış, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Finegan, E. & Besnier, N (1989). Language: Its Structure and Use. San Diago: Harcourt Brace Javanovich.
- Gökalp, Z. (2005). Türkçülüğün Esasları. İstanbul: Akvaryum Yayınevi.
- Heredot. Heredot Tarihi, Çev.: Müntekim Ökmen. Remzi Kitabevi, İstanbul, 1973.
- İslâm Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet vakfı, C. 22, s. 296-297, İstanbul, 2000.
- İstatistik Enstitüsü, D. (DİE) (1965). Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. *Devlet istatistik Enstitüsü Yayını, Ankara-1965*.
- Kalafat, Yaşar (2011). *Türk Kültüründe Kürtler*, Ankara.

- Karaağaç, Günay. “ Dil, Tarih ve İnsan” Türk Dili ve Edebiyat Dergisi. Ankara. Sayı 572,Ağustos 1999. s: 665.
- Karacan, Hasan (2007).Farklı Dille Öğretimin Temel Eğitim Düzleminde Eğitsel Doğurgularına İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Kırgızistan ve Rusça Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karacan, Hasan (2012). Türkiye’de Rusça Eğitiminin Yeri ve Önemi, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kavram Yayınları (2016). Dil ve Anlatım, YGS’ye hazırlık için atk Anlatımlı Test Kitabı. Ankara: Kavram Yayınları
- Korkmaz, Z. (1982), Gramer Terimleri Sözlüğü, Ankara: TDK Yayınları
- Korkmaz, Z. (2007). “Dil Nedir?”. (Z. Korkmaz, A. B. Ercilasun, T. Gülensoy, İ. Parlatır, H. Zülfikar, N. Birinci) Türk Dili ve Kompozisyon içinde (s. 1-46). Ankara: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- Korkmaz, Z. (2009). Alfabe Devrimin Türk Toplumı Üzerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlikleri. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/3 Spring 2009.
- Küzeci, D. (2015). YABANCI DİL SEÇİMİ VE YABANCI DİL POLİTİKALARI. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (30).
- Legouis, E.(1965). A Short History of English Literature. Oxford: Clerendon.
- Leontev, A.A., “Proishojdenie yazıka” Lingvitiçeskiy Ensiklopediçeskiy Slovar, s. 400-401, 1990, philology.ru.
- Mahmud, K. (1988). Dîvânü Lügâti’t-Türk Tercümesi. I-IV,(Çev. Besim Atalay), TDK Yay., Ankara.
- Mccormic, P. (1979). Adventures in English Literature (Classic Edition). New York: Hartcourt Brace & World.
- Mcmillan, J. H. and Schumacher, S., Research in Education: Evidence-Based Inquiry (Sixth Edition), Pearson, London, 2006.
- Nikitin, B. (1994). Kürtler Sosyolojik ve Tarihi İnceleme, Çev. Cemal Süreyya, Hüseyin Demirhan, Deng Yayınları, İstanbul.
- Onan, B. (2005). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Dil Yapılarının Anlama Becerilerini (Okuma/Dinleme) Geliştirmedeki Rolü. yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara:Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özbay, M. (2008). Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I. Ankara: Öncü Basımevi.

- Özdemir, Orhan, “Dilbilimin Belirginleşme Süreci”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 1990.
- Qanatê Kurdo, (1957). Grammatika Russkogo Yazıka, SSCB Bilimler Akademisi, Moskova.
- Pedersen. H (1962). The Discovery of Language. Bloomington: University of Indiana.
- Priestly. J. B. & Spear, J. (1963). Adventures in English Literature (Laureate Edition). New York: Hartcourt Brace & World.
- Pyles, T. (1964). The Origin and Development of the English Language. New York: Hartcourt Brace & World.
- Rasony ,Lazlo (1988). *Tarihte Türklük*, Ankara.
- Raymond, Murphy(2015). "English grammar in use" , Cambridge University.
- Saussure, F. (2001). Genel Dilbilim Dersleri. (Çev.: Berke Vardar), İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Sever, Sedat. Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık, 1997. s. xiii.
- Smith, R. (2005). Global English: gift or curse?. *English Today*, 21(02), 56-62.
- Stocking, George W. (1995). *The Ethnographer's Magic and Other Essays in the History of Anthropology*. University of Wisconsin Press. s. 84. ISBN 0299134148.
- Şahin, M. (2004). Anglikanizm Öncesi İngiltere Ve Anglikanizmin Doğuşu. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(18).
- Taşer, Suat. Konuşma Eğitimi, İleri Kitabevi, İzmir.
- Thackston, W. M. (2006). *Kurmanji Kurdish:-A Reference Grammar with Selected Readings*. Renas Media.
- Tosun, Prof.Dr. Cengiz (2005).Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi,Journal of Language and Linguistic Studies.Vol.1, No.1, April 2005
- Tuna, Osman Nedim (1997). Sümer ve Türk Dillerinin Tarihî İlgisi ve Türk Dilinin Yaşı Meselesi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 49. ISBN 975-16-0249-1
- Turhan, M. (2002). Kültür Değişimleri. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Uygur, Nermin. Dilin Gücü Denemeler. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, Kasım 1997. s.68.

- Uzun, M. (2010). *Kürt edebiyatına giriş* (Vol. 446). Ithaki Publishing.
- Ünalın, Ş. (2005). Dil ve Kültür. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Vendryes, J.V. Dil ve Düşünce (çev: Berke Vardar), Multilingual, İstanbul, 2001, s:21.
- Windfuhr, Gernot (2009). The Iranian languages. Routledge Language Family Series p.587.
- Yavuz, Prof.Dr. Kemal (2011). VIII-XIII Yüzyılı Türk Edebiyatı, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Yıldırım, Prof.Dr. Kadri (2012), Temel Alıştırma ve Metinlerle Kürtçe Dilbilgisi, Mardin.
- Yule, G. (2006). The Study of Language. Cambridge: CUP.
- Zeki, Mehmed Emin Meşahir-i Kurd u Kurdistan, çev. (M. Baban vd.), 2. Baskı, Apec yay., Spanga 1998, s.5

YARARLANILAN WEB SİTELERİ

Güncel Türkçe Sözlük, (2005).www.tdk.gov.tr Erişim Tarihi: 02.05.2016

Yücel, Doğuhan Murat (2013) . Dil nedir, tanımı, işlevi. <http://www.dmy.info/dil-nedir-tanimi/> Erişim Tarihi: 23.04.2016

<http://turk101.cankaya.edu.tr/> (Çankaya Üniversitesi Türk Dili Birimi) Erişim Tarihi:20.04.2016

<http://www.diledebiyat.net/dil-nedir/dillerin-dogusu> Erişim Tarihi:20.04.2016

<http://www.edebiyatogretmeni.org/turk-dilinin-tarihi-gelisimi-ve-turkiye-turkcesi/> Erişim Tarihi:25.04.2016

<http://www.hepingilizce.com/ingilizcenin-tarihcesi.aspx>Erişim Tarihi:30.03.2016

<http://www.turkedebiyati.org/konusma.html>Erişim Tarihi:30.04.2016

http://www.turkedebiyati.org/turk_dili/dillerin_siniflandirilmasi.html Erişim Tarihi:25.04.2016